

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Tract. VII. De hæresi Pelagiana & Semipelagiana, præambulus ad
tractatum de gratia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

TRACTATUS SEPTIMUS.
DE HÆRESI PELAGIANA,
& Semipelagiana, præambulus ad Tractatum
& Gratia.

AMICO LECTORI.

Si publici iuris librum facio, in quo præcipuam ejus partem de auxiliis desideres, non est cur me male fidei arguas, LECTOR BENEVOLE, cum ea causâ sit, ut neque tuam partem à me sperare debeas, neque ego etiam flagitanti concedere possim. Post agit atam eam questionem inter utramque familiam, & Societatis nostram, in Congregatione de Auxiliis, utrique parti silentium indictum est, ut Romanæ Sedis iudicium expectaretur. Ego summis Pontificibus parere, religionis partem esse existimo; neque invitus in argumentum & meæ, & Thomisticæ Scholæ observantia, in ea questione sileo, in qua litterarum hominum, quibus hactenus à me edita, etiam ultra spem accepta fuerunt, laudem aliquam & plausum forsitan sperare potuissem. Memini eius quod librori, Regum cap. 14. scribitur, & in aliqua sorte meæ imaginem vidî. Pugnat olim Hebræus populus sub Saule Rege & duce, qui laborem pugne duriori hoc imperio cumularat, ne quis confectas vires cibo repararet, cum forte per agros fugientes passim milites sternens, in apertum campum & salum venit, quem ingens mellis copia impleverat. Invitabat, ut puto, parata sine sumptibus mensa; sed tantum infatigatis & oppressis bellipondere studium parendi valuit, ut ne libato quidem in transitu melle, & inedia, & laboris tadium soderaverit. Eares mihi contigit, dum toto hoc Tractatu, Clypeo meo tectus, Thomisticæ doctrinæ impugnatores, in hoc litterarum & ingeniorum certamine, sequerer, in campum veni, in qua tantam ex Scripturis, Conciliis, Patribus, mellis copiam mihi comparaveram, ut in cæteris partibus, etsi eas abunde pertractassem, jejuni tamen ac sterili videri possem. Compellebat me ad descriptionem tanta rerum copia: sed æmini vetitum ne quis ex eo favo deciperet. Abstinni igitur, & eam mellis copiam sui alveoli comprimere, quandiu erit educendi negata facultas. Utinam per utrinque servata fuisset fides, & erga Sedem Romanam reverentia, non prodisset Francisci Suarî opus de Auxiliis, quod post iteratam prohibitionem editum est, & post negatam bis à Summo Pontifice Paulo V. facultatem, ab Eminentissimo Cardinali Burghesio, nomine Authoris petitam, ut Montezino, Sylvius, & alii referunt.

Interim cæteras hujus Tractatus partes diligentius ut pertractem enitar, alterius desiderium compensaturus; cum etiam æquisimum sit, ut quidquid in nobis est virium, in Gratia commendationem impendamus, cui si quid in nobis est acceptum debemus. Hac omnis est Christiani census; hac qua mortalem hominem cæli municipem facit; cælesti seipsum, quo in Deum transformamur, quantum quidem Divinitatis lineamenta fragilis humani capiti. Sive aliq. candidum intemeratæ virginitatis lilium, sive immarcescibilem martyrij palmam, sive purpuream humilitatis violam ferant, Gratia pluvia est (inquit Augustinus) & benignissimus imber, quem propitium cælum effundit, quo fecundus, sua sponte sterilis natura ager, hos flores emittit. Sicut enim (ait Chrysostomus) aqua, cum vicius sit speciei, vario modo operatur, dealbans in lilio, rubricans in rosa, purpuriflans in viola; ita Divinus Spiritus, ejusque gratia, qua aureum imbrem superat, licet una & simplex qualitas sit, varios tamen ac mirabiles in nobis operatur effectus. Imò, subdit Augustinus, Tolle gratiam, quid est Christus, nisi homo? Sed quid homo, cujus na-

Tomus IV.

Serm. 2.
de verbis
Apostoli.

Serm. 42.
de tem-
pore.

Enfr.
quest. 113.
an. 91

• rivam humilitatem gratia suo splendore non tegit aut ornat, nisi leve fortuna ludibrium?
• cui malitia naturalis. Sapient. 9. quem ad omnia flagitia natum, indignata natura
• projecit, & qui indigna repensatione in opprobrium natura vivit. Sed quid homine majus?
• qui ad eam magnitudinem, Gratia praecunte, comitante, & sequente ascendit, quam ipse
• vix capiat, licet toto orbe major; & quā minus est quidquid cælum tegit, licet Consulum
• fasces, sceptrā, Aquilas, & quae nec immensa hominum cupido optare potuit, cumula-
• veris: gratia namque unius hominis, superat bonum totius naturae (ait Angelicus Doctor)
• ut neque par sit aut Regum aut Imperatorum Majestas: nemo enim sapiens, nisi fidelis,
• nemo major nisi Christianus, inquit Tertullianus. Cui demum gratia indulget, quem
• tantā contentione ad summum magnitudinis fastigium deducit, ut quod in argumentum
• Divinitatis Deus ipse Exod. 3. Ego sum qui sum, hoc etiam homo eiusdem participa-
• tione natura audeat! Gratia sum id quod sum. Ea est Gratia dignitas, quam Scho-
• la Thomistica docet (AMICE LECTOR) nemo enim est qui dignius un-
• quam de Gratia senserit Angelico Doctore, ut nemo est cui gratia plura contu-
• lerit.

• Porro cum plura quae dicturi sumus in Tractatu de gratia, ex plena & perfecta cognitio-
• ne eorum quae olim in Pelagianis & Semipelagianis damnavit Ecclesia, omnino pendeant,
• priusquam de gratia disseramus, & ea quae S. Doctor à quaestione 109, usque ad 114. tradit,
• exponamus, brevem de Pelagiana & Semipelagiana haeresi Tractatum hic inserendum esse cen-
• sumus.

DISPUTATIO PRIMA

De Hæresi Pelagiana.

NON intendimus hic ea quæ ad sufficientiam & efficaciam divinæ gratiæ, aliasque controversias, ad Tractatum de auxiliis pertinentes, spectant, resolvere; cum hoc à Summis Pontificibus Paulo V. Urbano VIII. Innocentio X. & Alexandro VII. severissime cautum sit: sed ea tantum quæ ad Pelagianæ & Semipelagianæ hæresis historiam pertinent, breviter dicere; ut expulsi errorum nebulis, veritatis catholice radiis, & divinæ gratiæ splendor magis effulgeant.

ARTICULUS PRIMUS.

Origo Pelagianæ hæresis describitur.

ET si aliqui existiment Pelagium fuisse primum inter hæreticos, qui gratiæ Dei efficaciam & necessitatem sustulit, idque videatur innuere Vincentius Lirinensis in libro adversus hæreses, ubi ait: *Quis unquam ante prophetam illum Pelagium, tantam virtutem liberi præsumpsi arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per singulos actus adjuvandum, necessarium Dei gratiam non putaret?* Verum tamen certum est, multo ante Pelagium difficultates istas de gratia & libero arbitrio incipisse. Nam, ut omittam Judæos, qui, ut ait Augustinus, *Per legem iustificari arbitrabantur, sufficiente sibi ad eam custodiendam libero arbitrio;* Unde Apostolus (ut notat idem S. Doctor) gratiam Dei in suis Epistolis adeo extollit & commendat, ut prædicator gratiæ appellari meruerit, propter Judæos qui de lege gloriabantur, & libero arbitrio legem sufficere arbitrabantur: omisit, inquam, Judæis, ad legem Moysis pertinentibus, initio nascentis Ecclesiæ, & in ipso ortu legis Evangelicæ, Simon Magus in disputationibus habitis cum D. Petro, Apostolorum Principe, & efficaciæ divinæ voluntatis & gratiæ liberum nostrum arbitrium negavit, ut refert S. Clemens lib. 3. recognitionum. De quo videri possunt quæ in Tractatu de prædestinatione, ex Reverendissimo Patre Libelli, Sacri Palatii Magistro, retulimus, & de verbo ad verbum transcripsimus, item Clemens Alexandrinus, qui floruit anno 204 lib. 3. Stromatum initio scribit Basilidem, Valentinum, & Marcionem, assertisse homines per naturæ vires posse credere, bene operari, & salvari. In hoc tamen errore impugnando non sunt immorati Patres qui illo seculo floruerunt, & contra illos Hæreticos scripserunt: quia circa aliam errorem, quo illi Polytheismum, seu Deorum multitudinem moliebantur, introducere, quique tunc majus negotium facessabat, erant intenti.

Basilidi & Valentino successit Origenes, qui eundem errorem de sufficientia liberi arbitrii, ad bene operandum sine gratia, renovavit, dixitque Deum dare nobis ut possimus, non autem ut

Tom. 1. V.

velimus & agamus; sicut refert D. Thomas 3. contra Gent. cap. 89. ubi sic ait: *Quidam non intelligentes qualiter morum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præjudicio libertati, quæ sunt has auctoritates male exponere, ut scilicet accerent quod Deus causat in nobis velle & persequere, in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic quod faciat nos velle hoc aut illud:* Sic Origenes exponit lib. 1. Periarbon, liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas. Unde Origenes primum, aut saltem præcipuum Pelagianæ hæresis architectum, plures existimant, & satis agertè colligitur ex D. Hieronymo Epist. ad Celsiphontem, ubi alloquens Pelagium, ait: *Doctrinam Origenis ramusculus est: & in præfat. lib. 1. Commentariorum in Jeremiam, Crunian (quo non sine Ruffinum Origenis discipulum & sectatorem indigere solet) Præcursorem Pelagii nuncupat.* Ab eodemq; Ruffino se auditisse, non traduc peccatum originale, affirmavit Celestius, Princeps Discipulorum Pelagii, in iudicio Episcopali Carthaginensi, in quo fuit damnatus, & ab Ecclesia Carthaginensi excommunicatus, ut refert Augustinus lib. de gestis Pelagii cap. 22.

Ex illorum ergo Hæreticorum facie ac cineribus Pelagiana hæresis, ut virulenta viperæ, profilit, & obstruit, tante manu Diaboli, eductus est coluber ille tortuosus, qui totum gratiæ Dei spiritum, morsu venenoso extinguit, conatus est.

Fuit autem Pelagii ratio Britannus; unde à Prospero in carmine de ingratibus, Coluber Britannus, appellatus est. Vel ut magis placeat D. Hieronymo, præfat. in 3. lib. in Jeremiam, Scotus: *Lætra (inquit) per Alpinum canem (Celestium scilicet ejus Discipulum) grandem & corpulentum, habet enim originem & dote gentis de Britannorum victimæ. Professione fuit Monachus, ingenio præstanti & acuto, eloquioque facundus, ut sæpè affirmat D. Augustinus, idque largè testantur tum ejus Epistola ad Demetriadem virginem (qua habetur inter supposititias D. Augustini) tum quedam scriptorum ejus fragmenta, relata & fixata ab eodem S. Doctore variis locis.* Quare minus assentior D. Hieronymo, qui in Epistola ad Celsiphontem, præfixa tribus libris Dialogi, adversus Pelagianos, & lib. 2. ejusdem Dialogi, & in præf. lib. 1. Commentariorum in Jeremiam, ejus ingenium despicit, & tanquam loquendi imperitum deridet.

Moribus etiam illum adesse fuisse probum & religiosum, ut pro sancto, & in virtutibus Christianis eximie profecto haberetur, testatur S. Augustinus lib. 3. de peccat. meritis cap. 1. his verbis: *Post paucissimos dies legi Pelagii quædam scripta, viri, ut audio, sancti, & non parvo prædicti Christiani. Idemque confirmant aliqui ex Epistola 4. Chrysostomi ad Olympiadem, ubi sic ait: De Pelagio Monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur quot quantisque coronis digni sint, qui per te amito, in acie steterunt, cum viros tam pios, ac sanctos, tantæque tole-*

A 2

stantia

tantis, viventes, abripi, atque in fraudem impelli videamus. Quamvis alii existimant Pelagium illum de quo loquitur Chrysostomus, non fuisse hunc haereticum, cuius errores recensimus: quia (inquiunt) haec Epistola Chrysostomi scripta fuit anno Chisti 401, quando in exilio verfabatur, ut patet ex eius lectione; Pelagius vero adhuc famam sanctitatis florebat anno 413, quo a nobis liberos de peccatorum meritis scripsit Augustinus, postquam anno superiori 412, Celestius apud Carthaginem in Episcopali iudicio excommunicationem meruisset, ut ipse ait lib. 2. Retract. cap. 33.

Sed quidquid sit de hoc, innotuit Pelagii mores periplexisse videtur Isidorus Pelusiotus, magni illius Chrysostomi discipulus, qui Monachum agens in Oriente, & Pelagii etiam Monachi actiones pressius examinans: easque ad statum appendens, invenit minus habentes, nec autem togorem esse quod exterius aliquando in Pelagio effulgebat, sed aurichalcum: unde vagum ejus animum de monasterio in monasterium avolantem, & delictis ac vitæ meliori inhiantem, ac nuditatem carnis, & ventris gloriā appetentem lib. 1. Epist. 314. his verbis describit: Tibi ingens annorum turba canitibus incedit, & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud ibidem migrans, & quæ omnia meritis persequans & explorans. Quamobrem tibi carnis nidor, atque obsoniorum condimentum cura est, ut qui magistratus gerunt potius blandire, atque arbitrium caminis vestigia, neque enim homines Eremitæ, facultates eas habent, ut te quædam modum tibi gratum est excipere valeant. Id ipsum testatur Orosius in Apologia, ubi de Pelagio loquens, ipsum Monachum appellat, & eum suam pud magis curasse, quam Monachum deceret, affirmat. Et certe non potuit inimici gratiæ, ventris non esse amicus, & qui gratiæ Dei non curabat stabilire cor, et ceteris carnalibus non inhiare; gratiæque spiritui contumeliam faciens, consequens erat, ut male blandas carnis delicias effundere quæteret, ac de numero eorum esset, de quibus ait Apostolus ad Philip. 3. Quorum Deus ventris est, quia nimirum in ventris deliciis, & carnis voluptatibus, ultimum finem constituunt.

ARTICULUS II.

Varij status Pelagianæ hæresis recensentur.

Qui accuratius SS. Patrum volumina scrutati sunt, varios Pelagianæ hæresis status seu gradus distinguendos esse censent. Primus fuit veluti Ethnicismus à Philosophis acceptus; in quo Pelagiani, nulla præter mentionem gratiæ, naturam hominis sufficere dicebant ad quæcumque opera virtutum exercenda, ad servanda omnia Dei mandata, & vivendum sine ullo peccato, ac dignum ad æternam & æternam felicitatem consequendam. Unde Pelagius Epistola ad Demetriadem nobilissimam virginem cap. 2. sic ait: Quoties mihi de institutione morum & sanctæ vitæ conversatione dicendum est, soleo primò humanam naturam vim qualitatemque monstrare, & quid effici possit ostendere, ac jam inde audientis animum ad species incitare, virtutum, &c. Optima enim animi incrementa sunt, cum docetur aliquis posse quod cupiat.

Hunc Pelagii errorem variis in locis reprehendit ac detestatur Augustinus in eam lib. 3. con-

tra Julian cap. 3. hæc scribit: Natura ista in tantis & tam manifestis collapsis, infirmitatibus, liberationem, mundiciorem, redemptorem Christum habere necessarium, non Iulianum, non Celestium, non Pelagium laudatorem. Et lib. 3. contra duas Epistolas Pelagianas cap. 14. Non sic (inquit) debemus laudare Creatorem, ut cogamur dicere, in eo verò convincamur duere superfluum Salvatorem. Naturam hominis dignis laudibus honoramus, easque laudes ad Creatoris gloriam referamus: sed quia non creavit, ita finis grati, non finis quia sanat in grati.

Hunc verò statum Pelagianismi ad Paganismum potius quam ad hæresim dixerimus pertinere, quia asserere, hominem ipsi sibi, repudiato omni, siue Dei, siue alterius adiutorio, ad omnem virtutem, sapientiam, fortitudinemque sufficere, purumque Ethnicæ Philosophiæ somnium est; ut patet ex his verbis Senecæ Epistola 53. Pelagio præcipientis: Est aliquid quo sapiens antecedit Deum; ille natura beneficio, non suo sapiens est. Ecce res magna habere imbecillitatem hominis, securitatem Dei. Ecce tuo beneficio, non Dei auxilio, sapientem fieri hominem putas! Unde Epist. 20. Huc (inquit) cogitationes tue tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus ut contentus sis temetipso, & ex te nascantibus bonis. Quæ potest esse felicitas Deo propter? Quali ceterorum bonorum vota Deo essent remittenda; ad parandas verò animi opes, homo sibi ipsi sufficeret. Quare rursus Epist. 124. ait. Vnum bonum esse, quod beata vita causa & firmamentum est, sibi fidei. Similia habet Tullius in libro de natura Deorum, ubi in persona Cottæ inquit, Quia sibi quisque virtutem acquirit, neminem unquam acceptam Deo retulisse; propter virtutem enim iure laudamur, & de virtute recte gloriamur; quod non contingeret, si id donum à Deo non à nobis haberemus. Et paulo post subdit: Iudicium hoc unicuique mortalium est, fortunam à Deo petendam, a seipso sumendam esse sapientiam.

Ex his impuris prophætiæ & gentilis Philosophiæ lacunis, hausta videntur illa Pelagii verba quæ tantopere Augustinus detestatur: Spirituales divitiæ nullis tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his merito ceteris preferenda es. Nisi ex te et in te esse non possint. Unde Faustus lib. 1. de gratia cap. 1. hæc scribit: Pelagius dicit quod ad obtinendam salutem natura hominis sibi sola sufficit.

Secundus status seu gradus Pelagianæ hæresis fuit veluti semi-ethnicismus, in quo Pelagiani naturam ipsam tanquam gratiam cognoscere & prædicare ceperunt. Cum enim Pelagius malè audiret apud Catholicos, quod necessitatem gratiæ negaret, ad declinandam invidiam, & faciem Catholicis faciendum, moderationem quandam suæ sententiæ specie tenus adhibuit, cepitque nomine gratiæ, liberum arbitrium intelligere; quia gratia à Deo, id est nullis nostris præcedentibus meritis, in ipsa creatione nobis collatum est, & eatenus affirmavit, gratiam esse necessariam ad bene operandum, & peccatum vitandum; quatenus sine libero arbitrio, neque bene agere, neque à malo abstinere possumus. Sic testatur Augustinus serm. 11. de verbis Apostoli cap. 5, ubi de Pelagianis ait: Disputantes contra gratiam pro libero arbitrio, seceperunt auribus pie & Catholicæ confessionem; ceperunt horum verbi, ceperunt ut certa perniciem devitari, cepit de illis dici quod contra gratiam disputarent, & invenerunt ad relevandam istam invidiam tale commentum: non, inquit, contra gratiam Dei disputo. Vnde probet? Bo ipso (inquit) non

non contragratiam Dei dispo-
nunt. Vide acumen, sed vitreum: quasi lucet
veritate, sed frangitur veritate. Et intra commen-
tum suum interpretantes Pelagiani dicunt: Quia
hominem Deus creavit, & liberum donavit arbitrium,
quidquid homo potest de libero arbitrio, cuius gratia de-
betur, nisi eius qui eum condidit cum libero arbitrio?
Nominem autem liberi arbitrii, intelligebant na-
turale bonum libertatis, cum reliquis necessariis
ad liberè operandum, quæ naturaliter nobis in-
funt, cuiusmodi sunt facultas consultandi & ex-
pendendi rationes & motiva agendi vel non a-
gendi, naturalisque propensio ad bonum, & a-
versio à malo, ut ibidem testatur Augustinus, &
libro de hæresibus, hæresi 88. nec non Hierony-
mus Epist. i. ad Celsiphontem, & lib. i. dialogi
contra Pelagianos.

Porro hic status solo nomine distat à præce-
denti: eadem enim omnino naturæ vires præ-
dicat, hoc solum discrimine, quod iste causam
proferat quæ ipsi tantas vires gratis dedit, &
gratiam nomine utatur, ne gratiam omnino ne-
glexisse videatur. Diximus autem eum semel eth-
nicismum posse vocari: quia etiam Philosophi
Gentiles eam gratiam agnoscebant, licet eo no-
mine non uterentur. Unde Seneca Epistola 90.
Quid dubitare potest (inquit) quin Deorum immorta-
lium munus sit quod virtutis? Philosophia quod bene
vivimus? Itaque tanto plus nos debere huic quam Deo,
quanto maius beneficium est bona vita, quam vita. Au-
diti superbiæ extollem seise adversus Deum
ac supra Deum? Ne tamen divinæ gratiæ obli-
tus omnino videretur, quasi pudisset eum at-
rogantia corrigendo subijcit: Pro certo deberetur,
nisi iam Dei Philosophiam tribuissent.

Non diu in isto statu, & in hac sola naturali
gratia proficunda, persistit Pelagius. Cum enim
statim Catholici intelligerent sibi facinorari, &
gratiam nomine eandem iterum naturam ob-
tudi, hanc gratiæ confessionem, veluti prius
fraudulentiam, irriserunt & condemnarunt: qua-
te Pelagius adhuc pulsatus fidelium objurgatio-
nibus, easque declinare volens, ad aliam spe-
ciem gratiæ, à natura & libero arbitrio distin-
ctam, confugit, ad legem scilicet & doctrinam
divinius traditam, cuius auxilio confessus est
hominem indigere, ut declinet à malo, & faciat
bonum. Unde Augustinus de spiritu & littera
capite secundo de Pelagianis sic ait: Cum urgeri
certum, quomodo id presumant asserere fieri sine ope
divina, reprimunt se, nec hanc vocem audienti amitte-
re, quoniam vident quædam fieri impia & non ferenda:
sed sciunt, ideo ista sine ope divina non fieri, quia
& hominem Deus creavit cum libero voluntatis arbi-
trio, & danda præcepta ipse docet quemadmodum ho-
mini sit vivendum. Et infra: Neque quæquam,
eum recedens fuerit dicere per nos ipsos fieri, nos
iustos &c. quia vides hoc à fidelibus & piis credi non
posse, cum dicitur: ad hoc se convertat, ut dicat
ideo sine operatione gratiæ Dei nos iustos esse non posse,
quæ legem dedit, quia doctrinam instituit, quæ bona
præcepta mandavit.

Hinc Pelagiani, quod melius hoc suum de gra-
tia legis & doctrinæ commentum stabilirent,
magnis laudibus legem extollebant, ut testatur
idem sanctus Doctor libro quarto ad Bonifa-
cium capite quinto, ubi hæc verba Pelagii in
Epistola ad Demetriadem refert: Lege veluti limam
naturæ expolitur, & fulgore pristino redditur: & istat
Quandiu recentior adhuc naturæ usus viguit, nec hu-
mana rationi velut quandam caliginem longus usus pec-

candi obduxit, sine lege dimissa est natura, ad quam
Dominus nimis iam vitæ obstravit, & quædam quo-
radia rubiginis infudit, limam legis admovit, ut
huius frequentis applicatione expoliretur, & ad usum
posset redire fulgorem. Sicut ergo priores Hæretici
diviserunt Christum alii Divinitatis ejus verita-
tem, alii veritatem carnis ejus abnegantes: ita &
Pelagius crucem ejus evacuavit, nam ut inquit
Apostolus ad Galatas 2. Si per legem iustitia, gratia
Christus mortuus est.

Hic est tertius, vel potius secundus Hæresis
Pelagianæ status, qui ab Ethnicismo differt, &
ad Iudaismum dinatur: nam initio nascentis
Ecclesiæ plures ex Judæis, inter quos præcipuus
fuit Chærentus, de gratia Christi male sentierunt,
& se per legem iustificari, sufficiens ad eam con-
stodiendam libero arbitrio, docuerunt: contra
quos Apostolus Epistolam ad Romanos scripsit,
in qua mysteria divinæ gratiæ & prædestinatio-
nis suæ exponit, ut sentire videtur Hieronymus,
præfatione in Epistolam ad Galatas.

Doctrinæ legis addebant Pelagiani exempla
Christi, & remissionem peccatorum. Nam pri-
mis quidem sæculis, ab Adam usque ad Moy-
sen, sufficientem dicebant legem naturalem;
quia propter illam primæ conditionis integra-
tem adhuc perfectam, & vigorem legis na-
turalis, illa inque libertatem arbitrii, non erat
opus aliæ gratiæ: postea vero licentia & confue-
tudine peccandi sensim magis invalescente, na-
turam, malæ educatione, & pravis exemplis cor-
ruptam, egnisse legis scriptæ subsidio, quam
Deus per Moysen dedit: cumque postea ob
nimiam humani generis corruptionem, quæ pec-
candi consuetudine inoleverat, lex illa non suffi-
ceret amplius ad pie sanctèque vivendum, ve-
nisse Christum, veluti tanti morbi medicum, qui
hominem gratia sua medicinali sanat, & re-
missionem peccatorum, doctrinam evangeli-
cam, & virtutum exempla præberet. Unde Au-
gustinus libro de peccato originali capite vige-
simo sexto. Non igitur, sicut Pelagius & eius discipuli,
tempora dividamus, dicentes primæ præsepe iustos ho-
mines sub natura, deinde sub lege, tertio sub gra-
tia. Ex natura, scilicet ab Adam tam longa ætate
quæ nondum erat data: tunc enim, aut, duce ra-
tione cognoscebatur Creator, & quemadmodum esset vi-
vendum, scriptum gerebatur in cordibus, non lege litte-
ræ, sed nature. Verum vitiorum moribus (inquit)
ubi coepit non sufficere natura tam decolor, lex ei addita
est, quæ velut lima fulgore pristino, detrita rubiginem, red-
deretur. Sed postea quam nimis, sicut disputat, pec-
candi consuetudo prævaluit, qui sananda lex parum va-
let, Christus advenit, & tanquam morbo desperatissimo,
non discipulos, sed per seipsum medicus ipse subve-
nit.

Itaque Pelagiani, ne gratiæ Dei viderentur ini-
mici, multiplex genus gratiæ comminiscaban-
tur: nam ipsum naturale arbitrii voluntatis, gra-
tiam appellabant; legem Moysi necessariam
fuisse constabant, quæ velut una limam pri-
stino detrita rubiginem, natura redderetur; do-
ctrinam & revelationem divinam recipiebant,
quæ nobis demonstraret quid facere debeamus;
remissionem peccatorum, & Christi exempla ad
vitam recte instruendam esse necessaria prædica-
bant. Unde illi fuisse philosophia Ethnici, lege
Judæi, solo nomine Christiani, & mutabilitate
Prothei, in varias se species transformantes, ut
veram Christi gratiam adolerent.

Hæc sunt certa & indubitata apud omnes Theo-
logos.

logos. Sed difficultas est, & gravis controversia inter Thomistas & Neoplatonicos, an Pelagiani, præter gratias illas extrinsecas, tandem aliquando gratiam internam ad se gerunt: subindeque præter duos istos Pelagianæ hæresis jam expositos, tertius admittendus sit? Pro cuius resolutione sit.

ARTICULUS III.

An & quam gratiam interiori Pelagius admisit?

Notandum primo, gratiam internam dividi in habitalem, per quam formaliter sumus intrinsecè iusti & filii Dei adoptivi; & actualem, quæ datur ad operandum, & cum ipsa operatione transit, istamque rursus dividi in prævenientem, quæ operationem antecedit, saltem prioritate naturæ, & concomitantem seu cooperantem, quæ operationem comitatur, ac immediate in ipsam insinuat, à quibusdam gratia cooperationis, seu coefficientis appellatur.

Notandum secundo, quod cum duæ sint potentie in homine, intellectus scilicet & voluntas, duæ etiam gratiæ interne in eos operari possunt: una quæ se teneat ex parte intellectus, ipsamque illuminet; alia quæ afficiat ipsam voluntatem, eamque, ut ita dicam, immediate tangat & immutet. Hæc verò contritus duplex esse potest: unus purè moralis ac metaphoricus, qui fit medio obiecto proposito, à quo allicitur & trahitur ipsa voluntas; quem Augustinus Tractatu vigesimo sexto in Joannem explicat, exemplo ovis, quæ ostensione tami viridis trahitur, & pueri qui demonstratione pomi vel nucis ad currendum incitantur: *Ranum* inquit, *viridem ostendit ovi, & trahit illam; nucis pueri demonstrantur, & trahuntur*; alter realis est & physicus, qui fit per realem & physicam voluntatis inclinationem, aut, ut loquitur Augustinus, per subministrationem spiritus & virtutis. His præmissis,

Dico primo, Pelagium non solum gratiam externam, consistentem in manifestatione Evangelii, & exemplis Christi, sed etiam internam spiritus sancti illustrationem agnovisse, post multas tandem disputationes cum Divo Augustino, & aliis SS. Patribus habitas; subindeque tertium Pelagianæ hæresis statum esse admittendum.

Probatur ex Augustino libro de gratia Christi cap. 7, ubi refert verba Pelagii dicentis: *alluvit nos Deus per revelationem & doctrinam, dum cordis nostri oculos aperit, plura futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos malis formis & ineffabili dono gratiæ celestis illuminat*. Quibus verbis aperte agnoscit Pelagius donum gratiæ celestis illuminantis intellectum, & non solum doctrinam, & legem externis manifestatam. Unde idem Augustinus cap. 11. ejusdem libri affert tanquam exemplum hujus revelationis, sapientie, & doctrinæ, illam altissimam revelationem, quæ sancto Paulo data fuit, quæ sine dubio intus non potest fieri, nisi Deo intrinsecè manifestante veritatem. Quod tamen quia nequaquam ad bene vivendum sufficit, nisi intus simul etiam afficiatur ipsos voluntatis operetur. Hinc infra capite 24. Pelagiana in illam opinionem resellens, dicit: *Legant ergo & intelligant, intueantur atque sa-*

reantur, non lege atque doctrinâ insonante forinsecus, sed internâ atque occultâ, mirabilis atque ineffabilis potestate, operari Deum in cordibus hominum, non solum veras revelationes (ut fatebantur Pelagiani), & illucere credebant, sed etiam bonas voluntates.

Confirmatur ex eodem Augustino cap. 41. e. 19 ejusdem libri, ubi hæc scribit: *Ipsam verò doctrinam quæ possibilitatem naturalem perhibet adjuvare, in lege constituit atque doctrinâ, quam nobis facit etiam sancto Spiritu revelari, propter quod & adorantiam esse contendit. Sed adoratio non debetur legem & doctrinam externis tantum revelantibus, nam hoc potest fieri Angeli vel hominis ministerio: Ergo Pelagius non solum externam, sed etiam internam doctrinam revelationem admisit.*

Dico secundo: Pelagius non solum illustrationem in intellectu, sed etiam excitationem & motionem moralem in voluntate agnovit; sed per hoc à commendatione legis & doctrinæ non recessit.

Prima pars probatur ex Augustino libro de gratia Christi capite decimo, ubi Pelagium sic loquentem, & hæc verba apostoli: *Deus operatur in nobis velle*, sic exponentem inducit: *Operatur in nobis velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum nos terrenis cupiditatibus deditos, mutorum mere animalium tantummodo præsentia diligentes, futura gloriæ magnitudine, & prætorum sollicitudine succendit, dum revelatione sapientie, in desiderium Dei stupentem suscitât voluntatem, dum nobis (quod tamen alibi negare non metuit) suadet omne quod bonum est. Ubi expendenda sunt illa verba: quod tamen alibi negare non metuit, quibus sanctus Doctor significat, Pelagium initio quidem negasse internam illuminationem intellectus, & suasionem, seu excitationem moralem voluntatis, quæ fit à gratia, postea verò (id est post Concilium Chalcedonense, pluresque concertationes, cum ipso Augustino & aliis sanctis Patribus habitas) utramque admisisse. Unde Petavius libro de Pelagianæ & Semipelagianæ hæresi capite nono, numero undecimo hæc scribit: *adhibuisse Pelagium gratiam aliquam qua voluntas excitatur, ostendunt ipsius verba, quæ citat Augustinus 1. de gratia Christi capite decimo, ubi ait revelatione sapientie in desiderium Dei stupentem excitari voluntatem. Sed hanc gratiam in sola intelligentia & cognitione ponebat; alteram autem, quam præcipue querebat Augustinus qua voluntas ipsa proxime ac per se moveatur, necessitatem esse deest, ubi liberatus inimicam, ut Iulianus ait apud Augustinum lib. 1. cap. 95. operum imperfecti.**

Quod autem per hoc à commendatione legis & doctrinæ non recessit, idem Augustinus verbis immediate sequentibus aperte declarat, subdicens: *Quid manifestius, nihil aliud enim dicere gratiam, quàm Deus in nobis operatur velle, quàm legem atque doctrinam? In lege namque & doctrinâ sanctarum scripturarum, futura gloriæ atque prætorum promittitur magnitudo: ad doctrinam etiam pertinet cum suaderetur omne quod bonum est. Ex quibus verbis hoc argumentum desumo. Munus & officium legis & doctrinæ est docere, illuminare, ostendere quid faciendum sit, & ad id hortari ac suadere; non verò dare vires ad id faciendum & implendum, ut fuscè prosequitur Augustinus toto libro de spiritu & littera: Sed interior illa revelatio, & moralis excitatio, quam Pelagius admisit, habebat solum docere, ostendere, manifestare, illuminare, exhortari, suadere, &c. non autem spiritum & virtutem infundere, seu voluntatem infirmam sanare, roborare, & ad-*

agen-

agendum applicare : Ergo gratia illa Pelagii à A
commendatione legis & doctrinæ non recede-
bat. Unde Pelagius Epistolâ ad Demetriadem,
vixit illum exhortans ad sanctitatem, torus
est in commendanda gratia illa legis & doctri-
næ, & consideratione exemplorum Christi, alio-
rumque id genus, concludens cap. 27. Tunc senties
quantum ad eum amorem adiuverit te sapientia, quantum
sit in te divina legis auxilium.

22 Ex quo intelliges primò, veram Christi gra-
tiam (qualem Augustinus admittit) non tantum
illuminare intellectum, & excitare voluntatem,
sed etiam eam intus reformare, ac immutare, ut
egregie declarat D. Prosper in carmine de ingra-
tis, his verbis;

Non hac confilio tantum, hortatuque benigno,
Suadens atque docens, quasi normam legi haberet.
Gratia, sed mutans intus mentem, atque reformans,
Vixit novum ex fracto singens virtute creandi.

23 Intelliges secundò: quòd quando SS. Patres
Pelagii errorem referentes, dicunt illum docuisse
hominem per liberum arbitrium, solâ legis &
doctrinæ manifestatione adjuvum, posse imple-
re mandata Dei, & vitam æternam promereri,
per hoc non intendunt negare, Pelagium gra-
tiam interioris illuminationis & moralis excita-
tionis admisisse; sed volunt tantum utramque
hanc gratiam, quam Pelagius admisit, ut ex Au-
gustino ostendimus, ad gratiam legis & doctri-
næ reduci, & sub ea comprehendì; cum propriû
legis & doctrinæ sit illuminare intellectum, ju-
xta illud Proverbiorum sexto. Mandatum lucerna
est, & lex lux; subindeque moraliter & objective
excitare voluntatem ad bene agendum. In ego-
dem sensu loquutus est sanctus Thomas quòdli-
beto quinto articulo septimo, dum dicit: Caven-
dus est error Pelagii, qui posuit quòd per liberum arbitri-
um homo poterat adimplere legem, vitam æternam mere-
ri, nec indigebat auxilio divino, nisi quantum ad hoc
quòd sciret quid facere deberet. secundum illud Psalmi
142. Docet me facere voluntatem tuam. Vel etiam di-
cipit, s. Doctorem, & alios SS. Patres, loqui
de hæresi Pelagii in secundo statu, non verò de
tertio, in quo post multas concertationes cum
S. Augustino habitas, & post damnatam ipsius
hæresim à Zozimo Papa, tandem gratiam interio-
rem, illuminantem intellectum, & excitan-
tem moraliter voluntatem, admittere coactus
est, ut constat ex testimoniis Augustini supra ad-
ductis, & magis patebit ex dicendis articulo se-
quenti.

24 Dico tertio, licet Pelagius auxilium possibili-
tatis, seu quòd dat nobis posse, admisit, auxi-
lium tamen voluntatis & actionis, seu quòd dat
nobis velle & operari, reiecit.

Pater hoc ex Augustino libro de gratia Chri-
sti capite tertio ubi de Pelagio sic ait: Cum tria
constituat atque distinguat quibus divina mandata dicunt
impleri, possibilitatem, voluntatem & actionem, possibilitatem
scilicet quâ potest homo esse iustus: voluntatem,
quâ vult esse iustus; actionem, quâ iustus est; horum trium
primum, id est possibilitatem, datam constituitur a creatore
nature, nec esse nostra potestate, sed eam nos habere et-
iam si nolimus; duo vero reliqua, id est voluntatem & ac-
tionem, nostra esse asserit, atque ita nobis tribuit, ut non
nisi à nobis esse contendat. Denique gratia Dei non ista
duo, quæ nostra omnino esse, id est voluntatem & ac-
tionem, sed illa quæ in potestate nostra non est, & nobis ex
Deo est, id est possibilitatem, perhibet adiuvari, tanquam

illa quæ nostra sunt; hoc est voluntas & actio, tam sibi va-
lentia ad declinandum à malo, & faciendum bonum, nec
divino adiutorio non indigent: illud verò quòd nobis ex
Deo est, hoc sit in voluntate, id est possibilitas, ut semper
gratia adiuvetur auxilio. Et capite sequentis, sic Pe-
lagium inducit loquentem: Nos scitria ista distin-
guimus, & certum velut in ordinem digesta partemur.
Primo loco posui statum, secundo velle, tertio esse. Primum
in natura, id est posse, ad Deum proprie pertinet, qui il-
lud creatura sue contulit: duo vero reliqua, hoc est velle
& esse, ad hominem referenda sunt, quia de arbitrij fonte
descendunt. Ergo in voluntate & opere bono laus homi-
nis, in velle & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & ope-
ris possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem,
gratia sua adiuvat semper auxilio: quòd verò homo po-
test velle bonum, & que perficere, solus Dei est. Et pau-
lò post: Per generaliter universa complentur, quòd pos-
sumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est quò
hoc posse donavit, qui hoc posse adiuvat: quòd verò bene
vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est,
qui hac omnia verè etiam in malum possumus. Et
capite quinto ejusdem libri Augustinus loquens
de Pelagio, sic ait: Possibilitatem, voluntatem, ac-
tionem, tantâ subtilitate curavit distinguere, ut quan-
documque legimus vel audimus divina gratia adiuvo-
rium constitui, sit in lege & doctrina, sive ubilibet
constituit, sciatis quòd loquitur, nec careamus ali-
ter eam intelligendo quàm sentit. Scire quippe debemus,
quòd nec voluntatem nostram, nec actionem, divi-
no adiuvari credit auxilio, sed solam possibilitatem vo-
luntatis, atque operis, quam solum ex his tribus nos
habere asserit ex Deo: tanquam hoc sit infirmum,
quòd ipse Deus posuit in natura; cetera verò duo quæ
nostra esse volunt, ita sunt firma, & fortia, & si-
bi sufficientia, ut nullo indigeant eius auxilio; & i-
ded non adiuvet ut velimus, non adiuvet ut agamus,
sed tantummodo adiuvet, ut velle & agere valeamus.

Denique idem sanctus Doctor capite quadra-
gesimo septimo totam de auxilio gratiæ con-
troversiam ad hoc quum reducit, ut Pelagius
non solum possibilitatem, sed etiam voluntatis
& actionis auxilium contineatur, & subdit: Si
ergo consenserit nobis (Pelagius) non solum possibilitatem
in homine, sed ipsam quoque voluntatem & ac-
tionem dimittis adiuvari, nihil de adiutorio gratiæ Dei,
quantum arbitror inter nos controversari relinquetur.

Habemus ergo ex Augustino, Pelagianis ad-
mississe auxilium possibilitatis; auxilium autem
voluntatis & actionis repudiasse. Habemus &
utriusque auxilii triplicem discrimen: auxilium
possibilitatis pertinet ad actum primum, & po-
tentiam rationis ac liberæ, in qua recipitur, in-
differentiam ad agendum vel non agendum im-
mitte; nihil proinde aggredditur nisi excitatum;
nihil agit nisi actum, nihil exequitur nisi im-
petratum, nihil influit nisi decretum, nihil mo-
vet nisi motum, nihil efficit nisi applicatum; non
procedit ad actionem nisi impulsus, non per-
venit ad effectum nisi directum: auxilium au-
tem voluntatis & actionis, voluntate nunc vo-
litionem & actionem infallibiliter efficit, & in-
dissolubili nexa potentiam cum actu coniungit,
nobisq; adhibetur ut ipsa velimus & agamus,
non autem ut velle & agere valeamus. Unde ta-
le auxilium, tetrum, horribile, funestum, necessi-
tans, ac liberatis humanæ ultimam, ut ita dicam
vulnus, Pelagianis visum est, ut patebit ex dicen-
dis articulo sequenti.

Quæres, an auxilium illud possibilitatis quòd Pe-
lagiani admittunt, esset verè auxilium sufficiens?

Respon-

Respondeo negativè: quia illa omnia, quibus Pelagiani dicebant naturalem arbitrii libertatem & possibilitatem adjuvari, compelle legem, doctrinam, exemplum Christi, illuminationem intellectus, & moralem excitationem voluntatis non sufficiunt ad reddendum hominem perfectè, & completè potentem ad actus supernaturales eliciendos, sed insuper requiritur virtus aliqua supernaturalis, physicè movens ac immutans voluntatem, seu motio quædam virtuosa ordinis supernaturalis, vel, ut Augustinus loquitur, *ministratio spiritus & virtutis*. Ratio est, quia cum voluntas sit non solum principium morale, sed etiam physicum actuum supernaturalium quos elicit, e.g. actus charitatis, aut contritionis, ut de impotente reddatur completè potens ad eos eliciendos, prius, saltem naturâ, quam operetur, debet non solum moraliter, sed etiam physicè moveri seu immutari, virtutem aliquam motivam, seu motionem virtuosam recipiendo. Unde in Tractatu de actibus humanis, fusè ostendimus, eos qui gratiam moraliter tantum prævenientem & excitantem admittunt, & physicè præmoveniem repudiant, auxilium verè sufficiens de medio tollere, illudque, sublatâ gratiâ physicè prædeterminantem, non posse salvari.

Vari. Dico quariò, Pelagium admississe gratiam cooperationis, aut coëfficientiæ, seu concursum simultaneum ordinis supernaturalis.

29 Probat per primò ex D. Hieronymo lib. 1. contra Pelagium in principio, ubi refert Pelagium dixisse: *Quidquid in me boni habeo, illo suggerente & adiuvante completur*. Et interroganti Hieronymo, quod agi bonum; tuum est, an Dei? Respondit: *Deum est & Dei, ut ego operer, ille adiuvat*.

30 Probat per secundò ex Divo Augustino in Enchirid. capite trigésimo secundo, & libro primo ad Simplician. quæstione secunda ubi clarè supponit Pelagium docuisse, Propterea dictum esse ab Apostolo, non est volentis, neque agentis, sed miserentis Dei, quia ex utroque sit, id est ex voluntate hominis, & misericordia Dei, tanquam diceretur: non sufficit sola voluntas hominis, si non sit etiam misericordia Dei: Ergo supponit Pelagium admississe gratiam cooperationis & coëfficientiæ, seu concursum simultaneum ordinis supernaturalis.

31 Quantum verò ad concursum simultaneum ordinis naturalis, plures existimant Pelagium illum negasse, aitenim apud Divum Hieronymum in Epistola ad Ctesiphonem: *Si volueris currere digitum, movere manum, ambulare, stare, sedere, scribere, sputa jacere, &c. semper mihi auxilium Dei necessarium erit*: Alii verò contendunt ipsum nomine auxilij quod negavit, intellexisse influxum in causam, seu motionem & applicationem ipsius causæ: Tum quia illum concursum negabat, qui est complementum potentie ad operandum, ut patet ex verbis illis Pelagij ad Divum Hieronymum in eadem Epistola relatis: *Dei mihi arbitrii libertatem, quid rursus te ingeris, ut nihil facere possim, nisi tu in me tua dona compleveris*: Tum etiam, quia hunc concursum negabat ad nostros actus, quem existimabat liberum arbitrium tollere; dicebat enim apud eundem Hieronymum: *Non ultra indigemus Dei auxilio, ne si indigerimus, liberum frangatur arbitrium*: concursus autem purè simultaneus & indifferens, ne apparenter quidem nocet libertati, cum voluntatem non determinet, sed ab ea potius determinetur & applicetur. Addunt, quod idem Pelagius

A negabat concursum Dei, quia assererat unumquemque arbitrio suo regi, ut refert idem sanctus Doctor in eadem Epistola ad Ctesiphonem: concursus autem quo causæ secundæ reguntur, debet in ipsas influere, easque ad agendum movere & applicare; cum usus qui est proprius actus domini, seu regiminis, nihil aliud sit quam applicatio rei ad operationem, ut docet sanctus Thomas supra quæstione decima sexta, art. 1.

Sed hujus difficultatis resolutio parùm refert ad intelligentiam hæresis Pelagianæ; quia contentio SS. Patrum cum Pelagianis fuit præcipuè de necessitate gratiæ propriè dictæ, non verò de concursu generali: unde licet Durandus, Ludovicus à Dola, & alii, omnem concursum Dei tam prævium quam simultaneum negent, Pelagianis tamen & hæreticis non annumerantur.

Dico ultimò: Pelagiani docebant gratiam remissivam peccati esse donum internè renovans seu instaurans naturam, & non extrinsecè tantum peccata condonans. Est contra Suarem, Becanum, & alios Recentiores, existimantes Pelagium non agnovisse gratiam internam sanctificantem nos, & à peccatis mundantem, animamque ornantem & decorantem; sed docuisse justificationem esse meram peccatorum condonationem, seu non imputationem, eò ferè modo quo Hæretici nostri temporis dogmatizant.

C Probat per conclusio apertè ex Epistola Pelagij ad Demetriadem, ubi expresse docet per gratiam Christi nos in meliorem hominem transformari; nos expiari & mundari; nos filios Dei, & coheredes Christi fieri; Ecclesiam sine macula rugaque reddi. Sic enim ait capite octavo. *Si ante legem, & multò ante nostri Salvatoris adventum, jussit quidam vixisse & sancti transferantur, quanto magis post illustrationem adventus eius, non id posse credendum est, qui instructi per Christi gratiam, & in meliorem hominem renati sumus; qui sanguine eius expiati atque mundati, illiusque exemplo ad perfectam iustitiam incitati, meliores illi esse debemus, qui ante legem fuerunt; meliorem etiam quam fuerint sub lege*. Ecce capite vigesimo secundo. *Nobilitas ad hoc tantum memineris, ut cum claritate generis, mortui sanctitate contendas; & cum nobilitate corporis, animi virtute nobilior proficias, magisque illa virtute glorieris, qua filios Dei, & coheredes Christi facit*. Item capite vigesimo quarto. *Sancti virgines quæ se nuptiis præparant, &c. mirà se sollicitudine formare student, &c. Non minorem sponsus tuus requirit ornatum, qui cum universam Ecclesiam, salutaris aqua lavacro purificatam, sine macula rugaque reddiderit, quotidie cupit tam fieri pulchriorem*.

Idem colligitur ex eo quod Pelagiani docebant, quod nimirum et si baptismus non esset necessarius parvulis ad culpam originalem delendam (quam nullam ex Adam trahi existimabant) requirebatur tamen ad alios effectus, quos gratia baptismalis confert, nempe ad sanctificationem animæ, interiorem ejus renovationem, adoptionem in filium Dei, & regni cælestis aperitionem: Quòd ut probarent, adducebant S. Joannis Chrysostomi testimonium, quo gratiæ baptismalis dotes elegantissimè describuntur. Verba Juliani apud sanctum Augustinum libro 1. contra Julian. capite 6. hæc sunt: *Sanctus Ioannis Constantinus negat esse in parvulis originale peccatum; in ea quippe homilia quam de baptizatis habuit: Benedictus, inquit, Deus, qui facit mirabilia solus, qui fecit universa, & convertit universa*. Ecce liber-

libertatis serenitate perfruuntur, qui tenebantur pauld ante capivi, & cives Ecclesie sunt, qui fuerunt in peregrinatione errore; & iustitia in sorte versa. Qui fuerunt in confusione peccati. Non enim tantum sunt liberi, sed & sancti, sed & iusti: non solum filij, sed & heredes, sed & fratres Christi: non tantum fratres Christi, sed & coheredes: non solum coheredes, sed & membra: non tantum membra, sed & templum: non tantum templum, sed & organa spiritus. Vides quot sunt baptismi largitates: & nonnulli deputant celestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere: nos autem honores computavimus decem. Hac de causa etiam infantes baptizamus, cum non sint inquinati peccato, ut eis detur vel addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hereditas fraternitas Christi, ut eius membra sint. Hæc Julianus: quibus aperte proficitur, gratiam baptismalem esse donum aliquod supernaturale in anima receptum, & variis dotibus eam exornans. Unde idem Julianus apud Augustinum libro primo operis imperfecti folio quinquagesimo octavo loquens de gratia baptismali, ait: Hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, & multis optimam muneribus, ac reverendam virtutibus. Quæ verba aperte declarant, Pelagianorum gratiam habitualem sanctificantem, tum etiam virtutum supernaturalium habitus infusus admisisse, & solum de gratia actuali, seu auxiliante, inter ipsos & Augustinum fuisse controversiam.

Obijcit primò Suarez Prologom. 5. de gratia numero quinto Pelagius negavit, vel certe non agnovit actus supernaturales: Ergo pariter sustulit dona gratiæ habitualia; ablatis enim actibus, necesse est habitus tolli, cum habitus sint propter actus.

Sed negatur consequentia: Tum quia aliter esse potuit Pelagius gratiæ habitualis usus, tamen nihil eam ad ipsos actus, sed solum voluntatem hominis conferre censeret; potuit enim illam admittere ad sanctificandam, mundandam, & ornandam animam, aliasque prærogativas acquirendas, de quibus supra Julianus ex D. Chrysostomo disseruit: Tum etiam quia cum gratia habitualis per liberum arbitrium, quod est proxima ratio agendi, determinetur ad operandum Pelagiani nullum auxilium supernaturale applicans liberum arbitrium ad agendum admitteret, exultare potuerunt nullos dari actus supernaturales, et si dona gratiæ habitualia in anima & ejus potentis residerent.

Obijcit secundò ibidem numero quinquagesimo & libro septimo de gratia capite sexto. Licet Pelagius gratiam remissionis peccatorum admisit, dixit tamen illam non fieri per inter-oris gratia subministrationem, ut dicit Augustinus cum alio Episcopo Epistola nonagesima quinta. Et libro de gratia Christi capite secundo ait sensisse Pelagium nos salvari, adjuvique non aliqua subministratione virtutis, sed viribus propria voluntatis: & id in Concilio Milevitano can. 3. damnatur, quia gratiam ad solam remissionem peccatorum valere dicebat. Ergo Pelagius per remissionem peccatorum non intellexit infusionem gratiæ sanctificantis, aliorumque habituum supernaturalium quorum comitantur, sed nudam & simplicem peccatorum condonationem.

Respondeo triplicem ad minus in hoc discursu Sinaris contineri hallucinationem: Primam quidem in hoc quod ait sanctum Augustinum cum aliis Episcopis (Aurelio Felice, Alipio, Evodio, & Possidio) in illa Epistola quam ad Innocentium Panam scripserunt, dixisse quod Pelagius intellexit remissionem peccatorum fieri absque infusione gratiæ habitualis. Equidem verba Episcoporum esse falso: Sive gratiam dixerit (Pelagius) esse liberum arbitrium, sive gratiam esse remissionem peccatorum, sive gratiam esse legem præceptum, nihil eorum dicit quod per subministrationem spiritus sancti pertinet ad concupiscentias, tentationesque vendandas. Quæ verba tanè longè aliud significant atque sonant, quàm quod Author non persuadere conatur. Significatur quippe remissionem peccatorum, quocumque modo illa intelligatur, non esse illud adjuvamentum divinæ gratiæ, quod per subministrationem, sive inspirationem spiritus sancti datur ad superandas concupiscentiarum tentationes, quæ contra animum jam purgatum peccatorum remissione confurgunt: illa enim habet esse fixum & permanentem, illud cum actione huius & transiit, illa præterita peccata delentur, illud futura caventur, illa peccatorum justificatur, illud iustus petit ut iuste vivat; denique pro illa impetranda dictum est, ac dicitur quotidie a fidelibus: *Dimitte nobis debita nostra*, pro isto verò: *Et ne nos inducas in tentationem*.

Secunda hallucinatio est, quòd ille Auctor existimat, Augustinum libro de gratia Christi capite secundo per subministrationem spiritus sancti intellexisse collationem gratiæ habitualis, quasi velit Pelagium negasse in ipsa remissione peccatorum gratiam habitualem infundi. At verò sanctus Augustinus non ait quod Suarez refert, nempe nos salvari, adjuvatos non aliqua subministratione virtutis, sed viribus propria voluntatis (quo loquendi modo, videri posset, sanctum Augustinum significare, Pelagium negasse gratiam habitualem) sed ait sensisse Pelagium, nos adjuvari ut non peccemus, non aliqua subministratione spiritus sancti, sed viribus propria voluntatis, quid sibi dimissione peccatorum præstitum fuerit per actus singulos recordantes. Quæ tanè verba non indicant questionem esse de gratia habituali quæ remittuntur peccata, sed potius de auxilio actuali ad non peccandum necessario.

Tertia hallucinatio, & omnium maxima, consistit in eo, quod asserit Pelagium damnari in Concilio Milevitano, quòd in remissione peccatorum gratiam habitualem non intelligeret. De hac enim gratia nulla erat controversia, nulla disceptatio inter Pelagianos & sanctos Patres, ut luculentis Augustini testimoniis jam satis superque demonstravimus, & ingenue fateretur Valsequez hic disputatione centesima nonagesima sexta, capite tertio, numero decimo tertio, ubi sic ait: Scholastici qui putant cum Pelagio disputatum fuisse de necessitate gratiæ habitualis, & remissionis peccatorum, ad servanda præcepta, ignorant vocis & historia lapsi sunt, existimantes nomine gratiæ intelligi gratiam habitualem, & remissionem peccatorum. Capitale ergo dogma Pelagii quod in Concilio Milevitano damnatur, & à sancto Augustino variis in locis confutatur, consistit in eo quod ille hæreticus docebat, petendam quidem esse gratiam, quæ remissionem peccatorum affert; & dici posse: *Dimitte nobis debita nostra*; tamen illud quod sequitur, *Ne nos inducas in tentationem*, non sic accipiendum, quasi postulari debeat auxilium ad superandas tentationes necessarium. Hoc, inquam in Concilio Milevitano canone tertia damnatur; non verò quod ait Suarez, ut patet ex verbis Concilii, quæ sunt hæc: *Placuit ut quicumque dixerit, gratiam Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum*.

Tom. IV.

rum valere quae jam commissae sunt, non etiam ad adiutorium quo non committantur, anathema sit.

Obijcies tertio: Divus Augustinus subtilissimus ac diligentissimus haeresis Pelagianae indagator, libro de gratia Christi capite trigésimo affirmat se nusquam in scriptis Pelagii & Celestii gratiam quā iustificamur, & quā charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, potuisse invenire: Ergo Pelagiani habitualis gratiae dona non admiserunt.

Respondeo Augustinum non dicere absolute quod in scriptis Pelagii & Celestii gratiam illam quā iustificamur, &c. invenire non potuerit, sed addere, quemadmodum confitenda est, quia gratia habitualis, & habitus infusus qui ab ipsa dimanant, admitti debent, non solum ad sanctificandam, mundandam, & ornandam animam, sed etiam ad influendum unā cum eius potentis in actus supernaturales; ob quem cum Pelagius, ut supra annotavimus, talia dona non admittit.

ARTICULUS IV.

An Pelagiani veram Christi gratiam, quae facit velle & operari, tandem aliquando admiserint?

Affirmat Iansenius libro sexto de haeresi Pelagiana capite primo & sequentibus; atque hunc dicit fuisse quartum & ultimum haeresis Pelagianae statum, cepisseque postquam Zozimus Papa, strenuissimè cooperantibus Africanorum Episcoporum litteris & Conciliis, haeresim Pelagianam solemniter damnavit: nam cum antea Pelagiani veram Christi gratiam, quae facit nos velle & operari, respuerent, damnatione illā oppressi, talem gratiam admittere coacti sunt. Verum eam dupliciter alterarunt & corruerunt: Primo quia dixerunt talem gratiam non dari gratis, sed ex merito; & proinde non esse gratiam, quia, ut ait Apostolus Romanorum undecimo, si gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia non esset gratia: haec autem merita illam praecedentia dicebant esse cupiditatem boni, id est, primam bonam voluntatem credendi & convertendi se ad Deum, sive bene vivendi; idque affirmabant, ne alioquin invito & reluctanti homini diceretur imitari divinitus cupiditas boni, si videlicet non dum volenti daretur gratia, quā vellet. Secundo quia docuerunt veram illam gratiam, licet ad adipiscendam perfectionem & salutem utilis sit, non tamen simpliciter esse necessariam, sed tantum ut facilius obtineatur.

Primum probat Iansenius ex celebri D. Augustini testimonio, desumpto ex libro de gratia Christi, quem post damnatam haeresim Pelagii prius ab Innocentio I. deinde à Zozimo, sanctus Doctor conscripsit, ut ipse ait libro secundo Retract. capite quinquagesimo. Nam capite vigesimo tertio huius libri haec verba Augustinus: Qui currit ad Deum, & a Deo se regi cupit, id est voluntatem suam ex eius voluntate suspendit; qui ei adhaerendo iugiter, unus secundum Apostolum cum eo sit spiritus, non hoc nisi de arbitrio efficit voluntate, quā qui bene utitur, ita se inquit, totum tradit Deo, omnemque suam mortificat voluntatem, ut cum Apostolo possit dicere: Vivo ego, sed non ego, vivi autem in me Christus; pōneque cor suum in manu Dei, ut illud quod voluerit Deus ipse declinet. Quibus Pelagii verbis

A subjungit sanctus Augustinus: Magnum profecto adiutorium divinae gratiae, ut cor nostrum, quod voluerit Deus ipse declinet. Sed hoc tam magnum adiutorium, sicut ipse de seipso, tunc mōemur, cum sine ullo adiutorio non nisi de arbitrio libertate ad Dominum currimus, ab eo nos regi cupimus, voluntatem nostram ex eius voluntate suspendimus, eique adhaerendo iugiter, unus cum illo effici-mus spiritus. Haec scilicet tam ingentia bona non nisi arbitrio secundum istum efficiamus libertate, ut hu praecedentibus meritis sic eius gratiam consequamur, ut cor nostrum quod voluerit Deus ipse declinet.

Alterum colligit Iansenius ex eodem sancto Doctore sermone decimo tertio de verbis Apostoli capite undecimo ubi haec scribit: Non sicut quidam dicere cōperunt, coacti sunt aliquando gratiam confiteri, & benedicimus Deum, quia rei hoc aliquando dixerunt: accedendo enim poscere potuerunt, & ad id quod verè rectum est pervenire. Iam verò dicunt adiutricem esse gratiam Dei ad facilius faciendum. Ista sunt verba eorum. Ad hoc dedit, inquit, Deus gratiam suam hominibus, ut quod facere iubentur per liberum arbitrium, facilius implere possint per gratiam. Volo facilius, remō difficilior, tamen & remō itur: iumentum facilius pedibus afficiunt; sed tamen & pedibus pervenitur. Non est sic, &c.

Adducit etiam versus D. Prosperii in catmine de ingratia, ubi de Pelagianis canit:

*Sic vitam aeternam acquiri potuisse, vacante
Hac ope, quae legem supereminet: ut sine lege
Ex naturali potius virtute capessat?
Nunc autem studiis vergentibus in mala multa,
Crevisse auxilium: non quo cessante, salutem
Non cuperet per diffuiles natura laqueos:
Sed quo conatus operum, afflictaeque iuvante,
Proposiam cuius ferret mens libera palmam.*

Quibus versibus aperte declarat Pelagianos existimasse, corruptam hunc per peccandi consuetudinem naturā, nos egere quidem ad bene vivendum quotidiano gratiae auxilio, à lege & doctrina distincto, illud tamen solum ad facilius operandum requiri. Unde Augustinus libro de haeresibus, haeresi octogesima octava Pelagianorum haeresim describens, ait: Denique Pelagius à fratribus increpatus, quod nihil tribueret adiutorio gratiae Dei ad eius mandata faciendā, correptioni eorum eatenus cessit, ut non eam libero arbitrio praeponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, ut quae facere per liberum arbitrium iubentur, facilius possint implere per gratiam.

Nihilominus dicendum existimo, his quidem testimoniis manifestè probari, Pelagianos post damnatam ipsorum haeresim sub Zozimo Papa, cepisse deflectere ad Semipelagianismum, & docere gratiam ex meritis bonae voluntatis dari, eamque solum ad facilius operandum requiri; non tamen probari tunc eos veram Christi gratiam, quae facit nos velle & operari, admisisse. Primum liquet ex testimoniis adductis. Secundum verò probatur ex Divo Augustino libro de gratia Christi, quem, ut supra annotavimus, post damnatam haeresim Pelagii à Zozimo Papa edidit: nam postquam capite vigesimo tertio retulit verba supra dicta Pelagii, quibus auxilium efficax ad volendum & agendum admittere videbatur, & postquam subdidit: Magnum profecto adiutorium divinae gratiae, ut cor nostrum quod voluerit Deus ipse declinet; deinde capitibus sequentibus aperte declarat, Pelagium in suo iocundo per errore perstitisse, & his non obstantibus gra-

gratiam quæ facit velle & operari semper ne-
gasse. Paret hoc primò ex capite vigesimo quin-
to hujus libri, ubi sic ait: *Definat Pelagius & seip-
sum & alios fallere, contra Dei gratiam disputando. De-
finat dicere quod possumus omne bonum facere, dicere,
cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse ad-
iuvavit; quod vero bene vel agimus, vel loquimur, vel cogi-
tamur, nostrum est. Definat, inquam, ista dicere: non so-
lum enim Deus posse nostrum donavit atque adiuvavit, sed
etiam velle & operari operatur in nobis. Et infra: Quo-
modo dicit Pelagius, quod bene loqui possumus, Dei est,
quod bene loquimur nostrum est? cum dicat Dominus:
spiritus Patris vestri est qui loquitur in vobis. Neque e-
nim ait, non vos estis qui dedistis vobis bene posse loqui,
sed ait qui loquitur in vobis; non significans possibilitatem
perfectam, sed exprimens cooperationis effectum. Quo-
modo dicit liberi arbitrij elatus assertor, quod possumus
bene cogitare, Dei est, quod autem bene cogitamus, no-
strum est? Cui respondet humilis gratia predicator: Non
quia idonei sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex no-
bismetipsis, sufficientia nostra ex Deo est. Non enim ait
posse cogitare, sed cogitare.*

Idem constat ex capite trigésimo primo
eiusdem libri, ubi de Pelagio sic ait: *Manifestum est
cum dicere, gratiam secundum merita nostra dari, quam
libet eam, vel qualem libet significet, quam tamen aperte
non exprimit. His enim verbis quamlibet vel qualem-
libet, declarat Augustinus, Pelagium non aperte
significasse, quænam esset illa gratia; quam dice-
bat secundum merita nostra dari. Unde capite
trigésimo quarto dicit quod nullibi potuit reperire
hanc eam gratiam confiteri, quæ non solum possibilitas
naturalis voluntatis & actionis, sed ipsa etiam voluntas
(id est volitio) & actio, subministratio sancti Spi-
ritus adiuvatur. Et capite quadragésimo primo
asserit quod Pelagius ab illo suo manifestissimo dogma-
te non receditur minime, ubi ista illa constituit, possibilita-
tem, voluntatem, actionem, & solum possibilitatem dicit
dixisse semper adiuvari auxilio, voluntatem vero &
actionem, nullo Dei adiutorio existimare indigere. Deni-
que, ut supra vidimus, idem sanctus Doctor ca-
pite quadragésimo septimo eiusdem libri, to-
tam inter ipsam & Pelagium de auxilio gratiæ
controversiam ad hoc reducit, ut Pelagius non
solum possibilitatis, sed etiam voluntatis & ac-
tionis auxilium confiteatur; & subdit, quod si
tale auxilium vellet admittere, nihil de adiutorio
gratiæ Dei, quantum arbitror, inter nos controversia re-
linqueretur. Quod certe non debuisset dicere Au-
gustinus, si Pelagius eo tempore gratiam effica-
cem, quæ dat velle & operari, ut datam ex meri-
tis, & ad perfectionem & salutem adipiscen-
dam utilem, non tamen necessariam, admisisset:
sed potius asserere debuisset, quod si ille talem
gratiam ut purè gratuitam, & ad volendum &
operandum simpliciter necessariam, vellet con-
cedere, nulla inter ipsos esset de gratiæ Christi
contentio.*

Hæc magis declarari & illustrari possunt ex
libro de hæresibus, quem postremum, vel inter
postremos, Divus Augustinus conscripsit, ut no-
tatur Lovanienles in censura ejusdem libri, in-
itio, & restatur Isidorus libro de viris illustri-
bus capite nono ubi addit Augustinum morte
preventum, librum illum imperitæ reliquisse.
Idem etiam constat ex Epistola ipsiusmet Augu-
stini, eidem libro præfixa, quæ disertè affirmat, se
illum scripsisse post libros Retractionum. In
hoc ergo libro sanctus Doctor hæresim octuagē-
simam octava Pelagianam hæresim describens,
affirmat Pelagianos, quicquid dissimulaverint,

Tomus IV.

& sententiam mutasse vis fuerint, semper in eo
perstitisse, quod adiutorium gratiæ ad bene o-
perandum & peccata vitanda, in lege & doctri-
na constituerint. Verba ejus sunt: *Illam Dei gra-
tiam, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt
(Pelagiani) nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præce-
dentibus meritis ab illo accepit nostra natura, ad hoc tan-
tum existimantes ipsum adiuvantem per suam legem at-
que doctrinam, ut discamus quæ facere & quæ sperare
debeamus: non autem ad hoc per donum Spiritus sancti,
ut quæ didicerimus esse facienda faciamus: ac per hoc di-
vinitus vobis datam scientiam consentient, quæ ignorantia
pellitur: charitatem autem dari negant, quæ pie vivitur;
ut scilicet cum sit Dei donum scientia quæ sine charitate*

*inflatur, non sit Dei donum ipsa charitas, quæ ut scientia
non infuset, adificat. Hæc Augustinus, quibus perspi-
cuae testatur, Pelagium, ejusque affectas, etiam
tunc cum hæc scriberet, subindeque multo tem-
pore post damnatam à Zozimo Papa hæresim
Pelagianam, non admisisse nisi illud genus gra-
tiæ, quod confert ad sciendum quod facienda
sunt, adeoque se tenet solum ex parte intelle-
ctus; non autem illud quod se tenet ex parte vo-
luntatis, facitque nos velle & operari. Certe in-
juriose & calumniose Pelagianos tractasset Au-
gustinus, si quamvis illi sententiam mutassent, &
veram Christi gratiam, quæ facit nos velle & o-
perari, tandem agnovissent, perstitisset nihilo-
minus ipse usque ad extremum vitæ in illis accu-
sands, quod gratiam tantum admitterent, quæ
scire valeamus, non autem veram Christi gra-
tiam, quæ velimus & faciamus. Unde Iansenius
valde hallucinatur, cum asserit Pelagianos, post
damnatam à Zozimo Papa ipsorum hæresim,
veram Christi gratiam, quæ facit velle & ope-
rari, coepisse admittere, cum modis tamen seu
corruptelis supra explicatis, hunc quæ fuisse
quartum & ultimum hæresis Pelagianæ statum:
hanc siquidem gratiam Pelagius semper nega-
vit; quia nunquam intelligere valuit, quomodo
arbitrii nostri libertas cum ea posset consistere:
Hoc enim (inquit Augustinus) intellectu penetrare
pauci valent.*

Sed dices: quænam ergo est gratia illa, quam
Pelagiani tunc admisserunt & modis prædictis
adulterarunt, dicentes eam dari ex meritis, &
solum ad facilis agendum requiri?

Respondeo auxilium illud, quod tunc Pela-
giani admisserunt, esse aliquid præter legem, &
communem notitiam mandatorum, nimirum
specialem illuminationem, habitam per Spiritu-
tus sancti revelationem, & se tenentem etiam
ex parte potentie, & non solum ex parte ob-
jecti; id est auxilium elevans intellectum ad me-
lius percipiendum legem, & doctrinam à Spiritu
sancto revelatam, ita colligere ex Augustino
libro sæpe citato de gratia Christi, quem post
damnatam à Zozimo Papa Pelagii hæresim,
contra Pelagium & Celestium edidit: nam ca-
pite septimo ubi recitat verba Pelagii dicentis:
*Deus gratia sua auxilium subministrat, ut quod per li-
berum homines facere iubetur arbitrium, facilius pos-
sint implere per gratiam;* subdit de eodem Pelagio:
*Et tanquam explicaturus quam dicat gratiam, adiu-
xit dicens: Quam nos non ut tu putas, in lege tantum-
modo, sed & in Dei esse adiutorio consistitur. Ubi ali-
quod adiutorium videtur ponere præter legem,
seu cognitionem mandatorum Dei, quod dicit
ad faciendum dei. Sed quod, & quale illud sit, pa-
tet ex verbis quæ Augustinus subiungit: Qui non
desideret ut ostendat quam vult intelligi gratiam? hoc e-*

B 2

nim

nim maxime de illo expectare debemus, ut dicat hoc quod A
dicit, non in lege tantum modo se gratiam confiteri; sed
nobis hac expectatione suspens, quid addiderit intuemini:
adiuvat enim nos, inquit, Deus per doctrinam & re-
velationem suam, dum cor du nostrum oculus aperit; dum
nobis, ne presentibus occupemur, futura demonstrat;
dum diaboli pandit insidias; dum nos multiformi & in-
effabili dono gratia celestis illuminat. Ecce quo modo
Pelagius gratiam internæ illuminationis agno-
vit, non ut simpliciter & absolute necessitatem ad
implenda legis præcepta, sed ut utilem ad me-
lius & facilius ea servanda.

47 Dices: Gratia illuminationis reducitur ad le-
gem & doctrinam, ut supra ex Augustino osten-
dimus. Sed gratia illa, quam Pelagius post dam-
natam suam heresim à Zozimo Papa admisit,
non reducitur ad legem & doctrinam, cum Au-
gustinus supra adductus eam appelleret, *Magnum*
adiutorium divinæ gratiæ, & dicat benedicendum
esse Deum, quod Pelagiani talem gratiam tan-
dem aliquando admiserint. Ergo aliam gratiam,
diversam à gratia illuminationis, Pelagius ad-
misit.

Respondeo duplicem esse gratiam illumina-
tionis, nam quæ se tenet ex parte objecti, & ad
sufficientem ejus propositionem seu applica-
tionem pertinet, quam Pelagius, etiam ante-
quam à Zozimo Papa damnaretur, admisit: al-
teram se tenentem ex parte potentie, seu intel-
lectus, per quam roboratur & elevatur ad af-
fentiendum objecto tali modo proposito; &
hanc admisit Pelagius solum postquam ejus
heresis à Zozimo Papa damnata fuit: hæc verò
gratia, cum potentiam roborat & confortet,
non pertinet ad legem, quæ habet solum ob-
jectum manifestare & proponere, subindeque ab
Augustino, *Magnum gratiæ adiutorium* appella-
tur.

ARTICULUS V.

*Qui fuerint Pelagianorum errores circa
liberum arbitrium?*

Explicatis Pelagianorum dogmatibus circa
divinæ gratiæ necessitatem & efficaciam,
superest ut qui fuerint ipsorum errores circa li-
berum arbitrium, breviter declaremus.

48 Primus est, quod existimarent tabas esse vi-
res naturales liberi arbitrii, sine auxilio gra-
tiæ, illud roborantis & applicantis, legem im-
plere, & salutem æternam consequi posset. Hic
error constat ex dictis supra articulo secundo
de primo & secundo statu heresis Pelagianæ, &
refertur ac refellitur ab Augustino Epistola o-
ctoagesima nona, ubi de Pelagianis sic ait: Illud
quod dicunt, sufficere homini liberum arbitrium ad do-
minicæ præcepta implenda, etiamsi Dei gratiæ, & Spi-
ritus sancti dono ad opera bona non adjuvetur, omnino a-
nathematizandum est, & omnibus execrationibus detes-
tandum. Unde Patres Concilii Carthaginensis
apud eundem Augustinum Epistolâ nonage-
simâ sic de illo errore pronuntiant: Quicumque do-
gmatisat, & affirmat humanam sibi ad vitanda pec-
cata, & Dei mandata faciendâ, sufficere posse naturam,
anathema sit.

49 Secundus est, quod affirmarent libertatem
arbitrii stare non posse cum necessitate & effi-
cacia auxiliorum gratiæ Dei. Dicebant enim a-

puud Divum Hieronymum in Epistola ad Ctesi-
phonem: Non est liberum arbitrium, si detinetur au-
xilio. Quem errorem egregie refellit Divus Au-
gustinus variis in locis, præsertim libro de spiri-
tu & littera capite vigesimo sexto ubi sic habet:
Liberum & eo arbitrium evacuamus per gratiam, absque
sed magis liberum arbitrium statuimus. Sicut enim lex
per fidem, sic liberum arbitrium per gratiam non eva-
cuatur, sed statuitur: neque enim lex impletur, nisi libero
arbitrio; sed per legem cognitio peccati, per fidem impe-
tratio gratiæ contra peccatum, per gratiam sanatio ani-
mæ à vitio peccati, per animæ sanitatem libertas arbitrii,
per liberum arbitrium iustitia dilectio, per iustitiam dilec-
tionem legis operatio. Ac per hoc sicut lex non evacua-
tur, sed statuitur per fidem, quia fides imperat gratiam,
quæ lex impletur ita liberum arbitrium non evacuatur
per gratiam, sed statuitur, quia gratia sanat voluntatem
quæ iustitia libere diligitur. Et Epistola octogesi-
ma octava ait: Voluntas tanto est liberior, quanto sa-
nior; tanto autem sanior, quanto divine misericordiæ,
gratiæque subiectioni. Similia habet Divus Prosp-
er scilicet contra Semipelagianos, nam in libro
contra Collatorem capite trigesimo octavo
hæc scribit: Non conturbat nos superbiendum incepta
querimonia, quæ liberum arbitrium causantur aufferi,
si & principia, & profectus & perseverantia in bonis us-
que in finem Dei dona esse dicantur: quoniam optula-
tiones divina gratiæ, stabilita sunt voluntati huma-
næ. Et in resp. ad capita Gallorum: Gratia (inquit)
non abolet, sed addolet liberum arbitrium. Quibus ver-
bis gratiam non solum ut libertatis amicum,
sed etiam ut ejus nutrimentum & parentem nobis
exhibet: unde in carmine de ingratia, sic in eos
invehitur:

*Hic vanam insano proferis corde querelam:
Omne opus arbitrii sublatum vociferantes,
Curere currentum, si non & velle volentem est, &c.*

Et infra.

D Hoc itaque arbitrium cum sanat gratia, tolli
dicitur, & perimere visa aspirante putatur, &c.

In eundem errorem inpegeisse monachos
Adrumetini Monasterii in Africâ, notat Janse-
nius libro quinto de heresi Pelagianâ capite vi-
gesimo quarto. Illud tamen (inquit) inter utroque
(Adrumetinos & Pelagianos) discriminis fuit, quod
Pelagiani, ne libertas tolleretur, talem gratiam sustuler-
re: Adrumetini, ut salva maneret talis gratia, liberta-
tem, nempe quia illi heretici erant, inimici Crucis Chri-
sti: isti Catholici, qui quodlibet sibi tolli mallent, quam
gratiam Dei. Sed in hoc haud dubie hic Author
hallucinatus est: tam bene enim heretici sunt,
qui libertatem negant, ut gratiam servant, quam
qui gratiam negant, ut libertatem astruant; nec
minus Ecclesia ut hereticos profecissit Lutho-
ranos, Calvinistas, & ceteros, qui prætextu gra-
tiæ commendandæ libertatem homini abstule-
runt, quam Pelagianos, qui prætextu servandæ
libertatis efficaciam gratiæ evacuant. Unde
rectè Tertullianus dixit, semper Christum inter
duos hereticos fructifigi, & veritatem inter duos
extremos pendere errores, uti Christum inter
duos latrones.

Tertius error Pelagianorum erat, quod exi-
stimabant voluntatem hominis lapsam esse in per-
fecto æquilibrio, sicut erat in statu innocentie,
& æquè pronam in bonum ac in malum; subin-
deque dicebant liberum arbitrium non fuisse le-
sum

fam & debilitatum per peccatum Adami, nec ratione concupiscentiæ, magis propendere ad bonum delectabile contrarium rationi, quam ad bonum honestum & rationi consonum, ut refert D. Prosper in Epistola ad Augustinum, præfixa libro de prædest. Sanctorum, ubi eos dicit affirmasse. Quantum quisque ad malum, tantumdem habere facultatem ad bonum, parique momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes movere.

Quartus denique erat, quod libertatem arbitrii generaliter definirent per indifferentiam ad bonum & ad malum; ita ut neminem libertatem esse dicerent, nisi qui posset indifferententer bene vel male operari; ut liquet ex Aug. lib. 1. operis imperfecti contra Julianum, pag. 150. ubi eum alioque Pelagianos reprehendit, quod libertatem generaliter lumpiam restringerent ad potestatem indifferentem circa bonum & malum, seu quæ posset bene & male velle: quia ex hoc sequeretur, quod nec Deus, nec Angeli, aut homines beati, qui non possunt peccare seu male appetere, non essent liberi. Si liberum non est (inquit) nisi quod duo potest velle [id est bonum & malum] liber ergo Deus non est, qui malum non potest velle, de quo ipse dixisti, Deus esse nisi iustus non potest. Sicine Deum laudas, ut ei auferas libertatem? Unde merito sic concludit Anselmus in Dialogo de libero arbitrio cap. 1. Quoniam liberum arbitrium divinum, & bonorum Angelorum, peccare non potest, non pertinet ad definitionem liberi arbitrii posse peccare. Item D. Thomas in 2. dist. 25. quæst. 1. art. 1. ad 2. sic dilucitur: Ad rationem liberi arbitrii non pertinet ut indeterminatè se habeat ad bonum vel ad malum: quia liberum arbitrium per se in bonum ordinatum est: cum bonum sit objectum voluntatis, nec in malum tendat, nisi propter aliquem defectum, quem apprehendit ut bonum, cum non sit voluntas aut electio nisi boni, aut appetitus boni: & ideo ubi perfectissimum est liberum arbitrium, ibi in malum tendere non potest. Sed hic ad libertatem arbitrii pertinet, ut actionem aliquam facere vel non facere possit: & hoc Deo convenit; bona enim quæ facit potest non facere, nec tamen malum facere potest. Quibus verbis S. Doctor hoc inter indifferentiam contradictionis ad agendum & non agendum, & indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum statuit discrimen, quod prima pertinet ad rationem libertatis, non verò secunda. De quo plura diximus in Tractatu de actibus humanis.

DISPUTATIO II.

De Hæresi Semipelagiana.

Capra est vulpes illa astutissima, Pelagianorum videlicet nefanda pravitas, quæ Christi vineam demoliebatur: sed alia post se vulpeculas reliquit malitiæ suæ æmulas: teterrima hæc hydra nova capita extulit, dum Semipelagianorum insautam sobolem Pelagii hæresis parturit. Unde explicatis Pelagianorum erroribus in materia de gratia & libertate, consequens est, ut dogmata Semipelagianæ hæresis declaremus, quæ Pelagiani erroris particula dici potest, sicut Pelagii hæresis, *Origenu rami*, à D. Hieronymo appellata est.

ARTICULUS PRIMUS.

Origo Semipelagianæ hæresis describitur.

Occasione scriptorum D. Augustini contra Pelagianos, tres errores circa gratiam & prædestinationem orti sunt; duo in Africa, & unus in Gallia; ut non observare significat propter in Epistola ad Augustinum, præfixa libro de prædestinatione Sanctorum; ubi dicit, nonnullos in Africa jam antea turbatos fuisse, quæ ille scripserat de prædestinatione; sicut jam multi ceperunt isdem moveri in Gallia.

Primus error fuit Monachorum Adrumetinarum, qui ut refert D. Augustinus lib. 2. retract. cap. penultimo, le etiam ejus Epistolæ 105. ad Sixtum, duas in partes divisi sunt; quarum una, duce Floro, credebat gratiam Dei à Divo Augustino ita prædicari, ut tolleretur libertatem arbitrii, & correptionis necessitatem; altera verò pro liberi arbitrii defensione pugnavat, quam diffensionem S. ille Doctor ut tolleretur scripsit duas Epistolas ad Valentinum Adrumetinum monasterii præfectum, ejusdemque Monachos, quæ sunt inter Augustinianas 46. & 47. totidemque libris, unum de gratia & libero arbitrio, alterum de correptione & gratia; quibus discretè ostendit, per efficaciam divinæ gratiæ non tolli libertatem arbitrii, neque necessitatem aut utilitatem correptionis: quia ista Deus utitur tanquam medio extrinsecus adhibito, & moraliter exstante, dum intus bonam voluntatem in corde hominis operatur, & facit ipsam de nolente volentem, & de repugnantem consentientem. Ita, ut dixi, refert Augustinus lib. 2. retract. cap. 46. ubi sic ait: Propter eos qui cum defenditur Dei gratia, putant auferri liberum arbitrium, scripsi librum de gratia & libero arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum monasterio de hac re ceperat esse contentio, ita ut me consulere eorum aliqui cogerentur. Rursus ad eosdem scripsi alterum librum, quem de correptione & gratia prænotavi, cum mihi nunciatum esset, dixisse ibi quendam, neminem corrigendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum. Hoc ergo inter Pelagium & Adrumetinos Monachos discriminis fuit, quod Pelagius necessitatem & efficaciam gratiæ excludebat, ut servaret libertatem arbitrii; illi verò negabant libertatem arbitrii ut gratiam efficacem & prædestinationem gratuitam, quam Augustinus docebat, tuerentur.

Secundus error, occasione scriptorum S. Augustini ortus, est prædestinationis, qui ut refert Sigebertus in Chronico, anno 415, videntes Augustinum affirmare gratiam Dei non modo necessariam esse ad piè vivendum, sed etiam gratis dari & absque ullo merito præcedente, secundum Dei consilium, & propositum suæ voluntatis, per illamque nos discerni; ac denique sic de illa loqui, ut videretur totum salutis nostræ negotium in divinam electionem & prædestinationem rejicere; existimant liberum arbitrium per gratiam tolli, hominesque per illam solam sine voluntaria obedientia salvari, & pariter peccatores vi solius divinæ reprobationis damnari; neque mala opera obesse illis qui prædestinati sunt, neque bona prodesse reprobis. Quæ hære-

si damnata fuit in Concilio Arelatenſi triginta A
Episcoporum, anno, ut vult Baronius 490. &
ad illam respexisse videtur Araucana Synodus
ſecunda, can. 25. dum dicitur. Hoc ſecundum ſi-
dem Catholicam credimus, quod accepta per baptiſmum
gratia, omnes baptizati (Chriſto auxiliante & coope-
rante) qua ad ſalutem pertinent, poſſent & debeant (ſi
fideliter laborare voluerint) adimplere. Aliquos vero
ad malum divina predeſtinatio eſſe, non ſolum
non credimus, ſed etiam, ſi ſunt, qui tantum malum
credere velint, cum omni deteſtatione, illis anathema
dicimus.

3 Scio quidem Janſenium lib. 8. de hæreſi Pe-
lag. cap. ultimo, enixe contendere, nullam un-
quam fuiſſe Prædeſtinationum hæreſim, eam-
que quam Sigebertus, & alii eum ſecuti, hoc no-
mine indigitant, nihil aliud eſſe quam veram
Auguſtini, Proſperi, Hilarii, & aliorum gratiæ
deſenſorum de Prædeſtinatione gratuita do-
ctrinam, quam Semipelagiani hæreſis nota in-
famarunt: quod & prius docuerat Jacobus Uſ-
ſerius, inſignis Calviniſta Hibernus, qui anno
1621 librum edidit Dublini, hoc titulo inſcri-
ptum: *Gotteſchick & prædeſtinationa controverſie ab
eomota hiſtoria*. Verum, præterquam quod in præ-
dicto Arelatenſi Concilio, Epistoſta Fauſti ad Lu-
cidum, qua exprimitur & anathematizantur
Prædeſtinationum errores, approbata fuiſſe
dicitur, & Episcoporum ſubſcriptione munita,
ut reſert Baronius anno Chriſti 490. ejuſdem
inſuper hæreſis prædeſtinationis meminere
Hincmarus in Epistoſta ad Nicolaum Papam, &
Proſper Tiro in Chronico Pithæano, id eſt
Pithæcura edito ex codice Bibliothecæ ſancti
Victoris Pariſienſis; & Gennadius Maſſilienſis
in appendice ad librum S. Auguſtini de hæreſi-
bus, ubi ad octoginta novem ab ipſo Auguſtino
enumeratas, quatuor poſtea exortas addidit,
Prædeſtinationem, Neſtorianam, Eutychiſtam,
& Timotheanā, ut teſtatur Hincmarus lib. de
prædeſt. cap. 1. habereturque etiam hic appen-
dix in codice Bibliothecæ S. Victoris Pariſien-
ſis.

4 Tertius error præcedentibus extremè oppo-
ſitus, cepit in Gallia apud Maſſiliam, in ipſa ſerè
ultima D. Auguſtini ætate, occasione libri de
correctione & gratia, quem ſanctus Doctor
conſcripſerat, ut Monachos Adumetinos in-
ſtrueret. Cum enim quidam Maſſilienſes Præ-
byteri, & Galliæ Episcopos, in eo libro legiſſent
quæ de ppoſito divini voluntatis & præde-
ſtinationis (quo ſalvandi à peccatis diſcernun-
tur) & de efficaciæ divini gratiæ (qua in doli-
nā biliter & inſuperabiliter agitur voluntas noſtra)
Auguſtinus docet, maxime turbati & ſcandaliza-
ti ſunt; & unde Africani plenius inſtructi, ſuum
depoſuere errorem, exinde Galli novæ lucis af-
pectu excecaverunt, & in errorem adducti, ut
teſtatur Proſper in Epistoſta ad Auguſtinum in
principio, ubi ſic ait: *Multa ſermonem Chriſti, qui in
Maſſiliæ urbe conſiſtunt, in ſanctitatis tue ſcriptis,
qua ad verſus Pelagianos hæreticos condiſti contrarium
putant Patrum opinionem, & Eccleſiæ ſenſum, quid-
quid in illis vocatione electorum ſecundum Dei propo-
ſitum diſputaſti. Et cum aliquandiu tarditatem ſuam
culpam malueris, quam non intellecta reprehendere,
quidamque eorum lucidiorum ſuper hoc atque apertio-
rem Beatiſſimæ tue expoſitionem voluerint poſtu-
lare; evenit ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, ut cum
quoſdam intra Africam ſenſilia moviſſent, librum de
correctione & gratia, plenum divini auctoritatis emis-*

ſeres. Quo in noſſiam noſtram, inſperata opportu-
nitate delato, putavimus omnes querelas reſolventes
ſolpendas: quia univerſis queſtionibus, de quibus con-
ſulenda erat ſanctitas tua, tam plene hic abſoluteque
reſponſum eſt, quaſi hoc ſpecialiter ſtudueris, ut qua
apud neſerant turbata componeres. Reſcripto autem hoc
Beatiſſimæ tue libro, ſicut qui ſanctam atque Apoſto-
licam doctrinam tue auctoritatem antea ſequabantur, in-
teligentiores inſtructioresque ſunt facti; ita qui perſua-
ſionem ſuam impediebantur obſcuro, averſiores quam ſu-
rant reſceſſerunt.

Qui igitur in Gallia clariùs explicatam S. Au-
guſtini doctrinam libro de correctione & gra-
tia, adhuc duriorē habebant, novum explican-
di myſteria gratiæ & prædeſtinationis modum
inveniunt, quo inter Pelagium & S. Auguſti-
num mediū, neque in damnatum ab Eccleſia
errorem cum Pelagio declinare, neque ſatum
cum S. Auguſtino, fatalemque neceſſitatem
proferre videantur. Nam ut à Pelagio ſe quā
longiſſimè diſtantes exhibeant, conſentitur
humanam naturam, Ad peccato corruptam,
ſola Chriſti gratia poſſe reparari. Item conſen-
tiunt non ſolum gratiam Chriſti neceſſariam
eſſe, quæ per baptiſmum præterita peccata di-
mittit, ſed etiam quæ hominis voluntas præve-
niatur, & ad quodcumque opus bonum vel in-
cipiendum vel perficiendum adjuvetur. Unde
S. Auguſtinus libro de prædeſtinatione ſancto-
rum ad Proſperum & Hilarium cap. 1. dicit:
Pervenirent iſti fratres noſtri, pro quibus ſollicita eſt
piæ caritatis voſtra, ut credant cum Eccleſia Chriſti,
peccato primi hominis obnoxium naſci genus humanum,
nec ab iſto malo niſi per juſtitiam ſecundi hominis ali-
quem liberari. Pervenirent etiam ut præveniri volunta-
tes hominum Dei gratia facerentur, atque ut ad nul-
lum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum ſibi
quemquam ſufficere poſſe conſentiant. Retinere ergo iſta
in qua pervenerunt, plerumque eos à Pelagianorum er-
rore diſcernunt. Sententiam verò D. Auguſtini de
gratia & prædeſtinatione ſic temperari volunt,
ut Deus univerſali vocatione omnes pariter ad
ſingm & baptiſmum invitet, ſed vis & efficaciā
huiusmodi vocationis ex humana pendeat vo-
luntate; ut quicumque credere voluerit, & ba-
ptizari, eo merito quo voluerit, & ipſius fidei
augmentum, & perfectæ ſanctitatis confequa-
tur effectum. Unde volunt gratiam non eſſe
neceſſariam ad initium ſalutis, id eſt ad volunta-
tem credendi, ipſamque fidem initialem; neque
ad petendum, quærendum, poſſandum, &c. ſed
vires naturales liberi arbitrii ad hoc ſufficere;
atque ex talibus initiis pendere cardinem diſ-
ferentiæ eorum, qui vocantur, aut non vocan-
tur efficaciē ad fidem & ſalutem, quippe ab æ-
terno fuerunt à Deo electi & prædeſtinati, vel è
contrario reprobat: nimirum quia Deus effica-
citer vocat eos qui præviis huiusmodi initiis,
tanquam meritis humanis, vocari meruerunt;
& quos præſcivit hæc initia habituros, ſuæque
gratia bene uſutos, prædeſtinavit, reſectis aliis
omnibus, in quibus ejuſmodi initia naturalia, &
bonum uſum gratiæ, liberiſque arbitrii coope-
rationem, non prævidit. Hæc (inquit Proſper
Epistoſta ad Auguſtinum) ipſorum deſinitio ac præ-
ſcripto eſt: omnem quidem hominem Adam peccante pec-
caſſe, & neminem per opera ſua, ſed per Dei gratiam
regeneratione ſalvari; univerſis tamen hominibus pro-
pitationem qua eſt in ſacramento ſanguinis Chriſti,
ſine exceptione eſſe propoſitam, ut quicumque ad
fidem & ad baptiſmum accedere voluerint, ſalvi
eſſe

Itaque Massilienses in multis a doctrina re-
lagi abhorrentes, in aliquibus tamen ei adhae-
sere, præsertim in eo quod dicebat primam gra-
tiam & vocationem ex merito bonæ voluntatis
risdidi: & propter hoc, sempelagianum, seu reliqua
Pelagianorum, dicti sunt: licet S. Thomas com-
muni nomine eos Pelagianos appelleret, ut patet
2.2. quæst. 6. art. 1. & 1. parte quæst. 23. art. 5. ubi
ait: Pelagianos posuisse initium bene faciendo ex no-
bis, consummationem autem ex Deo. Et 3. contra
Gentes cap. 149. dicit Pelagianorum errorem fuisse
auxilium merenti gratia esse ex nostro merito, ac pro-
inde initium justificationis esse ex nobis, consummationem
autem ex Deo. Idem quod libet 1. art. 7. inquit: ad
errorem Pelagianorum pertinet dicere, quod homo posset
se ad gratiam preparare absque auxilio divine gratiæ.

*Præcipua Semipelagianorum dogmata
recensentur.*

§. I.

6 **N**omen prædestinationis dupliciter usurp-
ari potest; primo largè pro quocunque de-
creto seu constitutione efficaci Dei circa actus
nostros; secundo stricte pro transmissione effi-
caci hominum ad gloriam: qui est frequentior
usus illius nominis apud Theologos. De præ-
destinatione primo modo sumpta dicebant Semi-
pelagiani, ipsam non prævenire voluntates no-
stras: quia alias humana libertas tolleretur, &
fatalis quædam necessitas induceretur. Constat
hoc dictum, primo ex verbis Prosperi referentis

De prædeterminatione verò secundo modo accepta in primis asserbant, eam non esse purè gratuitam, sed dependentem à præscientia meritorum; neque certam ex se & ab intrinseco, sed ex præscientia qua Deus prævidet quid unusquisque facturus est, quive bono vel malo sine ex hac vita discessuri sint. Hoc etiam patet, tum ex verbis Prosperi àniti Epistolæ ad Augustinum, ubi de Massiliensibus ait: *Qui autem credituri sunt, quive in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sint iuvandi, manerunt, præfusse dicunt ante mundum constitutionem Deum & prædestinasse in regnum suum, quos gratia vocatos, dignos futura electione, & de hac vita bonæ fide excessuros prævidit.* Tum etiam ex Faustulo lib. 2. de gratia & humane mentis arbitrio, ubi hæc scribit: *Aliud est præscire, aliud prædestinare; præscientia gerenda præpositum, postmodum prædestinatio revolvenda describit; præscientia de alieno subfinitur, prædestinatio de iudicio suo; à præscientia quæ sunt nostra procedunt, à prædeterminatione quæ sunt preparantur; ac per hoc nisi præscientia exploraverit, prædestinatio inter alia deservit.* Unde Prosper in eadem Epistola inter alia consoluit Augustinum: *An per præscientiam possit stare præpositum, an verò præscientia quodam ordine sit submixta præposito? Id est an efficacia & infallibilitas divini decreti hominibus gloriæ præparantis, fundetur in præscientia operum futurorum, vel potius iustus scientiæ certitudo & infallibilitas, ex firmatæ & efficacæ vinorum decretorum derivetur?*

Nec solum futurorum absolutorum præscientia utebantur, ad mysterium prædestinationis explicandum, sed etiam scientia conditionerum: cum enim contra id quod aliebant, Deum non dare dona sua gratiæ, nisi supponendo ex parte hominis initium aliquod bonæ voluntatis, premerentur à Catholicis exemplo partulorum, qui cum sint peccato originali addicti, nec in illis possit esse ullum initium bonæ voluntatis, quidam tamen baptismum recipiant, alii vero sine illo decedunt; respondetur (ut refert idem Prosper) Tales perdi, talesque salvari, quales futuros illos in annis majoribus, si ad adultam pervenissent aetatem, scientia divina prævidit. Similiter cum urgebatur exemplo adultorum, & quærebatur ab ipsis, cur istis & non istis Evangelium prædicetur? Id non in divinæ beneplacitum voluntatis rejeciebant, sed in fidem, & in opera eorum conditionatè à Deo præscita; ita ut Deus procuraret istis Evangelium prædicari, quia eos præscit credituros, si audiant, alius vero non, quia præscit eos non credituros. Vel ut loquitur D. Prosper: Dicebant dispensasse Deum tempora & ministeria prædicationis, juxta quod prævidebat aliquos credituros, & exorturum esse bonarum credulorum.

credulitatem voluntatum. Et hoc modo Prædeterminationem hæresim putabant excludere, solvendo scilicet antecedentiam & efficiaciam divinam voluntatis, & recurrendam ad præscientiam absolutam vel conditionatam futuri consensum voluntatis humanæ.

9 Aliud doctrinæ Massiliensis dogma erat, prædeterminationem non esse ita infallibilem, quod non posset numerus prædestinatorum minui, vel augeri, & perseverantia semel donata, de facto amitti: Nec acquiescunt (inquit Prosper citatâ Epistolâ) prædestinatum electorum numerum nec augeri possent minui, ne locum apud infideles, & negligentes cohortationem incitamenta non habeant Et Hilarius in Epistola eam ad Augustinum: Iude est quod & illud pariter non accipiunt, et eligendorum reprobatorumque esse definitum numerum velint.

10 Item asseriebant (ut Prosper & Hilarius in iisdem Epistolis referunt) quantum ad Deum pertinet, paratam esse æqualiter omnibus vitam æternam; quantum autem ad arbitrii libertatem, ab eis eam apprehendi, qui Deo sponte credunt, & auxilium gratiæ merito credulitatis accipiunt.

11 Denique in Augustini de prædeterminatione & reprobatione doctrinam acriter invehebantur, & dicebant eam istum inducere arbitrii libertatem auferre, gignere desperationem in peccatoribus, otium & ignaviam in Sanctis, orationis studium extinguere, laudem bonis operibus detrachere, & homines ad licentiam & dissolutionem vitæ incitare; addebantque, ea quæ de vocatione electorum secundum populum, & gratia prædeterminatione, idem S. Doctor contra Pelagianos disputans scripserat, Ecclesiastico sensui, & Patrum qui eum præcæderant opinioni esse contraria; ut patet ex Epistolis Properi & Hilarii sæpe citatis, & ex libris Fausti Regienfis de libero arbitrio: Multum (inquit Prosper) qui in Massiliensi urbe constitunt, Sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinionem & Ecclesiastico sensui, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propitium disputasti &c.

Ex his Semipelagianorum dogmatibus, quædam sunt hæretica, & ab Ecclesia damnata; alia non sunt erronea, sed ab Ecclesia tolerata.

§. II.

Quid de viribus liberi arbitrii, in iussu fidei, & postremo in fide & sanctitate perseverantia, Semipelagiani senserint?

12 Totius controversiæ inter Augustinum & Massilienses fundamentum & cardo erat, utrum à Deo vel ab homine capienda sint bene beatæque vivendi primordia; uter felicitatis author & architectus sit homo, an Deus? Ille Dei causam & gratiæ agebat; hî partem hominis & liberi arbitrii sustinebant; ille Deo sortem hominis committebat; hî ex infirma libertate pendere volebant; fortis ille & invictus gratiæ defensor, voluntatem humanam divinæ humiliter subiciebat; libertatem isti superba impietate præferebant; ac de liberi arbitrii viribus nimis altè sentiebant. Etenim ut refert Hilarius in Epistola ad Augustinum, in voluntate nostra vires ad bene operandum distinguuntur à viribus ad bene desiderandum, petendum, credendum &c. quæ pertinent ad initium bonæ operationis; ad-

A debantque; quod voluntas nostra, dū esset integra ante lapsum, poterat non solum petere & desiderare, sed etiam bene velle & operari, adeoque quod tunc gratia adjuvabat hominem bene volentem & operantem, seu bonam eius voluntatem: corrupta tamen per peccatum originale natura, non remanere volebant in nobis vires ad bene operandum, & rectè volendum (quæ sunt operationes hominis sani) sed tantum ad desiderandum salutem, & petendum remedium; & has vires dicebant esse semina quædam virtutis naturaliter insita animæ nostræ. Et quia nemo potest desiderare salutem, & eam petere, nisi prius credat Salvatorem, ideo etiam credulitatis affectum ex nostra voluntate esse, gratiamque Christi antecedere affirmabant: sicut æger licet non habeat vires ad ambulandum, & faciendum alia operâ hominis sani; potest tamen desiderare salutem, & querere medicum, ac petere medicinam. Unde ita in iussu bonæ voluntatis, non in solo credulitatis affectu, sed etiam in petitione, pulsatione, desiderio sanitatis, & similibus actibus imperfectis constituebant; dicebantque illa in hominibus prærequiri, ut Deus gratiam ad credendum, sperandum, diligendum, alios ad us perfectos eliciendos, tribuat; adeoque gratiam Dei non fovere nisi hominem iam apperentem Dei gratia, nostralque Deus expectet voluntates, ut purgari & sanari velimus, non autem per suam gratiam efficiat ut sanitatem animæ queramus ac desideremus. Idque asseriebant, tum ne Deus videatur iniustus, & personarum acceptor, quosdam suâ gratia præveniendo, alios verò relinquendo ac spernendo: tum etiam ne naturalis arbitrii nostri libertas, & inclinatio ad bonum & per originale peccatum omnino extincta videatur, si nequidem sanitatem suam homo ex se possit desiderare, ac petere, opemque medici implorare. Unde Hilarius in Epistola ad Augustinum de Massiliensibus ait: Conveniens asserunt veritati, vel congruum prædicationi, ut cum prostratus, & nunquam suis viribus surrecturus, annuntietur salutem obremenda occasio, eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanctitatis suæ consequantur affectum.

B
C
D
13 Quod autem de inchoatione fidei, hoc etiam de in ea usque ad finem perseverantia dicendum esse putabant, nimirum utramque humanæ voluntati pariter adscribendam, ut asserit D. August. lib. de dono persever. cap. 17. ubi ait: Initium fidei, & usque in finem perseverantiam, sic in nostra constituunt potestate, ut Dei dona esse non putent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates: cetera verò ipsi dare concedunt, cum ab illo impetrantur credentis fide. Et inferius: Sed hæc, inquit, ut à Deo dentur nobis, fides impetrat, qua incipit à nobis: quam fidem & incipere habere, & in ea usque in finem permanere, tanquam id non à Domino accipiamus, nostrum esse contendunt. Et iterum nonnullis injectis: Ad sola illa exhortantur dona, quæ non à Deo dari, sed à nobis esse contendunt, sicut sunt initium fidei, & in ea usque ad finem perseverantia. Hinc apud S. Properum, fidem & per mansionem in fide, ad præscientiam, non ad prædeterminationem revocabant, dicentes: Qui autem credituri sunt, quive in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sit servanda, mansuri sunt, Deum præfuisse ante mundi constitutionem, & eos prædestinasse. Errabant

Errabant etiam circa perseverantiam in virtutibus, & earum operibus, quam licet faceretur inter Dei dona connumerari, nullum tamen volebant dari perseverantiae donum, quo fieret ut sancti & predestinati certo & infallibiliter perseverarent, seu quo non nisi bene operantes, ac in bonis operibus perseverantes essent; quale docet Augustinus cap. 11. & 12. libri de correptione & gratia. Itarefert Hilarius in Epistola ad Augustinum, ubi de Massiliensibus scribit: Deinde molestè sunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, ut ille acciperet perseverantiam, non quæ fieret ut perseveraret, sed sine qua per liberum arbitrium perseverare non posset, nunc vero sanctum in regnum per gratiam predestinatus, non tale adiutorium perseverantiae datur, sed tale, ut eum perseverantia ipsa donetur; non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint. Hæc verba Sanctitatis tuæ (lib. de corrept. & gratia cap. 11. & 12.) ita moventur, ut dicant quendam desperationem hominibus exhiberi. Ex quo patet quod licet illi hæretici auxilium sufficiens & voluntati subditum, quo voluntas potest operari si velit, libenter admitterent, auxilium tamen de se & ex natura sua efficax, quod subijcit sibi voluntatem, & eam ad agendum applicat, ac infallibiliter cum actu coniungit, omnino repudiabant: quia falsò existimabant cum tali auxilio libertatem & indifferentiam voluntatis nostræ non posse componi. Unde dicebat Vitalis Semipelagianorum præcursor, ut refert Augustinus Epistola 107. Operari diu, quantum in ipso est, ut velimus, cum nobis nota sunt ejus eloquia; sed & eis acquiescere volumus, nos ut operatio ejus nihil nobis proficiat efficiamus: quod est ponere gratiam Dei, ut effectum habeat, seu ut efficax sit, dependere à nostra voluntate. Quod idem impugnat Augustinus, subdens de ipso Vitali: Quæ si ducit profectio nostræ orationibus contradicis: & falsus libro de correptione & gratia cap. 14. ubi sic ait: Deo volenti saluum facere nullum humanum resistit arbitrium: sic enim velle & nolle in voluntate aut nolentia est potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem. Extrat etiam in eodem libro, cap. 12. verba ista: nec præclarissimum ejusdem S. Doctoris testimonium, quo, etiam supposito auxilio sufficienti, sine quo non potest aliquis perseverare, adhuc tamen requirit operationem Dei, quæ infallibiliter & datur voluntas, asseritque non relinqui in ejus arbitrio, ut si velit, maneat, si vero nolit, non maneat. Do aurea ejus verba: Tantum quippe Spiritu sancto accenditur voluntas eorum (scilicet Sanctorum) ut ideo possint, quia sic volunt, ideo sic volunt, quia Deus operatur ut velint: nam si in tanta infirmitate vita hujus ipsis relinqueretur voluntas sua, in adiutorio Dei sine quo perseverare non possent, manerent si vellet; nec Deus in eis operaretur ut vellet, inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet: & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmis: nec vellet; aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent. Subventum est igitur infirmitati voluntatis humane, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur: & ideo quamvis infirma, non tamen desiceret, neque adversitate aliqua vinceretur. Quo nihil clarius & expressius dici potest, ad docendum dari auxilium efficax, à sufficienti distinctum, quo aliquis non nisi operans aut perseverans fit; quamvis sub ejus efficacia & infallibilitate voluntas retineat potentiam ad non agendum, vel ad non perseverandum; subindeque cum ejus libertate & in-

Tom. IV.

A differentia actuali tale auxilium compossibile sit.

ARTICULUS III.

An Semipelagianum initium fidei & bonæ voluntatis in nuda natura posset, vel gratiam aliquam internam, sed non doneam, ei adunxerint?

Certum est, omnes Semipelagianos in eo convenisse, ut initium fidei & bonæ voluntatis à nobis in nobis esse dicerent: ut patet tum ex Epistolis Prosperi & Hilarii ad Augustinum, tum ex ipso Augustino in libris de predestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiae quibus ad Epistolam Prosperi & Hilarii responderet. Sed difficultas est, & controversia inter Theologos, quæ ratione illi hæretici initium fidei & salutis ex nobis esse existimarent: Quibus enim modis id esse potuit; primò ut illud initium fieret à sola natura, sine ullo adiutorio gratiæ interioris: secundo ut initiales illi actus cum aliqua gratia fierent, quæ tamen talis esset, ut indifferenter se haberet, & moraliter tantum excitans, maneret in potestate voluntatis, quæ ea uteretur vel non uteretur pro arbitrio suo. Hic est controversiæ cardo: in qua Janſenius lib. 8. de hæresi Pelagiana sentit, Semipelagianos non in ipsa natura, omni destituta gratiâ, sed adjecta eâ tantum quæ dare posset, non vero operari, initium fidei & bonæ voluntatis posuisse, atque adeo eos gratiæ adiutorium non negasse, sed quod non satis esset induxisse. Contra Patres Societatis censent, eos in nuda natura, omni gratiæ auxilio carente, initium fidei & meriti collocasse, nequæ ad id ullum, qualecunque id foret, gratiæ adiutorium invenisse. Alii vero docent, inter Semipelagianos, aliquos omnem prædictam gratiam ab initio fidei & meriti reſolvisse; alios talem admisisse, quæ cum esset purè indifferentis, & liberi arbitrii determinationem non cerneret, sed expectaret locum adhuc naturali merito reſponderet. Ita Franciscus à sancto Augustino Macedo, Franciscanus, in opusculo cui titulus est: Mens divinitus inspirata Sanctissimo Patri Domino nostro Innocentio Papa X. super quinque propositiones Cornelij Lanſenij, art. 5. ubi censuram quartæ propositionis exponit.

Hæc sententia videtur verior & probabilior: In primis enim quod esse debet aliqui Semipelagianis, qui Pelagianis similes, fidei & bonæ voluntatis initium in nuda natura ex integro ponerent, apertè colligitur ex Epistola Prosperi ad Augustinum, ubi sic ait: Quidam vero harum in tantum à Pelagiano semitis non declinant, ut cum ad constituendam eam Christi gratiam, quæ omnia præveniat merita humana, cogantur, ne si meritis reddatur, frustra gratia nominetur, ad conditionem hanc veluti unicumque hominis pertinere, in qua cum nihil prius merentem, quod nec existentem, liberi arbitrii, & rationalis gratia instituat, ut per discretionem boni & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum ejus possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam quæ in Christo reſuscitatur pervenire: per naturalem scilicet facultatem petendo, querendo, pulsando; ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo introeat, quia bono natura bene usus, ut ad istam salvantem gratiam, initialis gratia operantis pervenire. Quibus verbis significat aliquos

Semip.

Semipelagianorum, convictos Scripturæ testimoniis, quibus probatur gratiam præcedere fidem, & quicquid aliud ad salutem pertinet, præcurrisse ad eversionem Pelagii abutentis nomine gratiæ, & per illud intelligentis naturale donum creationis, liberique facultatem arbitrii, quam, gratiam initialem appellabant, de qua illa Scripturæ testimonia sibi objecta intelligi volebant. Et contra illos esse videretur Canon ille Arausicanæ Synodi, quo dicitur: *Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus nobis, misericordiam conferre dicit, &c.*

Deinde quod essent alii ex Semipelagianis, qui naturæ gratiam adjungerent, sed eam talem, ut subiecta arbitrio eo penderet, & usque nutui obediret, & omnino pedissequa voluntatis esset, multipliciter suaderi potest. Primum, ex eodem Prospero in eadem Epistola, ubi de Semipelagianis ait: *Nec considerant se gratiam Dei quam comitem non praviæ humanorum voluntatis esse meritorum, etiam illa voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam pharisaïam non negant esse praviæ. Ubi à Semipelagianis admittitur gratia comes, non praviæ, quæ humanæ merita fiunt, & quæ ex præscientia cooperationis destinata sit à Deo, ut pater ex verbis sequentibus. Hanc sanè de humanis meritis præscientiam Dei &c.* Sed hæc gratia lapidæ prima est, & fidei gratia; nam ad fidei secundum quam gratia vocantis operetur: Ergo ad initium, fidei aliqui ex Semipelagianis gratiam admittunt, comitem, non praviæ; quia ex arbitrio pendente, & voluntati subiectam faciebant. In hoc argumento (inquit Macedo) Achyllem invenisse me puto, non illum in Lycomedæ Regiæ fractum, sed in Troici pulvere invictum.

Aliud ejusdem Authoris argumentum sumitur ex Epistola Hilarii, ubi proponitur querela Semipelagianorum de divisione gratiæ sufficiens & efficax, sub nomine adjutorii sine quo, & adjutorii quo, quam tradit Aug. lib. de correptione & gratia cap. 11, & 12. Nam ab ista divisione ad perseverantiam primum, & ad initium etiam conversionis accedunt: & de utroque queruntur, nempe quod tale auxilium Augustinus ponat, utro efficiatur & perseverantia, & initium, nolique ut adjutorio sine quo Adami integri utrumque fiat. In quo (ait Macedo) manifestè apparet, hos querulos non excludere omnem gratiam & perseverantiam, & ab initio fidei & conversionis, sed eam tantum, quæ efficax esset, minime verò quæ esset in potestate voluntatis, & ejus nutui obediret; cum hæc omnia stare putabant initium illud meriti naturale, liberitatem arbitrii, & comminationis ac exhortationis utilitatem; quæ tolli dicebant per illud adjutorium quo, seu gratiam de se efficacem, quam Augustinus docebat.

Tertium argumentum sumitur ex Gennadio libro de Ecclesiasticis dogmatibus, ubi hæc scribit: *Manet itaque ad querendam salutem arbitrii liberitas, id est rationalis voluntas; sed admonente prius Deo, & invitante ad salutem, ut vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione. Et inferius: Initium ergo salutis nostræ Deo miserante habemus; ut acquiramus salutem per inspirationem, nostræ potestatis est; ut adipsamur quod acquiescendo admonitioni cupimus, divini est munus. Ubi pro initio salutis admittit salutiferam inspirationem, subindeque gratiam moraliter excitantem. Sed ille author fuit Semipelagianus, & unus ex Presbyteris Gallicanis, de*

A quibus Prosper & Hilarius apud Cælestinum Papam conquiescenti sunt qui à Augustini doctrinæ adversariis, ut tradit Baronius anno 490. nu. 45. & nos infra ostendemus: Ergo aliqui ex Semipelagianis & Presbyteris Galliarum, qui Augustini doctrinam impugnabant, & de quibus Prosper & Hilarius in suis Epistolis mentionem faciunt, admiserunt gratiam internam pro initio salutis, & bonæ voluntatis. Unde Cassianus Collat. 13. cap. 3. scribit, *Non solum actionum, sed etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis & multa sanctæ voluntati inspirat, & virtutem aique opportunitatem eorum quæ rectè cum in nobis tribuit peragendi. Et Collat. 3. cap. 3. sic loquitur: Inspiratione in cor immittitur, quæ dormientes ad desiderium salutis suscitavit; quæ Deum sequi saluberrima compunctione exhortatur. Verum iste, ut infra patebit, non fuit constans in hac doctrina. Unde Prosper contra Collatorem cap. 3. dicit, *Eum definitiōis suæ oblitum, citò à sententiâ defecisse.**

Quartum argumentum sumitur ex Augustino, quem fuisse in errore Semipelagianorum initio suæ conversionis ante Episcopatum, quatuor ad hoc quod credidit initium salutis, ipsam præcipue credendi voluntatem, esse à nobis, & à natura, non verò à gratia, pater ex ipsomet, lib. de prædest. Sanct. cap. 3. & lib. 83. questionum, quæst. 68. quem librum scripsit à primò suæ conversionis tempore, ut monet lib. 1. Retract. cap. 2. dicit enim ibi formaliter, quod parum est velle, nisi Deus miseretur; sed Deus non miseretur, quoad pacem vocat, nisi voluntas præcesserit. Hanc verò voluntatem, quam dicit præcedere misericordiam Dei, asserit adhuc esse à Deo per gratiam, non solum extrinsecus adjuvantem, sed etiam intrinsecus vocantem. Verba ejus sunt: *Quoniam nec velle quisquam potest nisi admonitus & vocatus, sive intrinsecus, ubi nullus hominum videt, sive extrinsecus per sermonem sonantem, aut per aliqua signa visibilia, efficitur ut etiam ipsum velle operetur in nobis. Ex quibus verbis liquet Augustinum in Semipelagianorum errore existentem, agnovisse internam vocationem, gratiamque moraliter excitantem, pro ipso etiam fidei & bonæ voluntatis initio, subindeque omnes Semipelagianos pro initio fidei talem gratiam non repudiavisse neque exclusisse.*

Ratio etiam id suadet, nulla enim erat causa seu ratio, quæ illos ad talem gratiam rejiciendam movere posset; cum per illam omnes eorum difficultates de fatalitate per gratiam inventa, de impedito utriusque libertatis, & necessitate inducenda, de inutilitate orationis, correptionis, exhortationis &c. facillimè solverentur: quia gratia moraliter tantum excitans est in potestate voluntatis, ac ejus nutui flexivique subiecta, ejusque determinationem non cauat, sed ipsam potius à libero arbitrio emendicat & expectat. Unde cum determinatio voluntatis ad credendum sit initium fidei, licet talis gratia admittatur, nihilominus stat dari in nobis quædam initia fidei & salutis, quæ non à gratia, sed à natura, neque à Deo, sed à libero arbitrio proveniunt. De quo plura diximus in Tractatu de actibus humanis.

Ultimum argumentum, quod fuscè prosequitur Franciscus Macedo loco citato, sumptum est ab exemplo quorundam Hæreticorum hujus temporis, qui Semipelagianismum renovant, & qui Pelagii calvinista non incongruè appellari possunt. Hi sunt Sociniani & Arminiani in Hollandia;

Diff. 4.
art. 2. §. 9.

Hollandia inter quos aliqui in nudis naturæ a-
ctibus; alii in natura adjuncta solâ gratiâ suffi-
cienter; voluntati subditi, & ejus determinati-
one & notum expectante, initium meriti &
salutis constituent.

22 Verba hujus Authoris sunt: Qui hodie Semi-
pelagianismum profitentur, partim cum Pelagianis in nu-
da naturâ actibus (cujusmodi sunt Sociniani & Remon-
strantes) partim in natura, adjuncta solâ communi &
indifferenti gratiâ (quales sunt Arminiani) initium fidei
ponunt: ac utrique suam isdem rationibus tuerentur sen-
tentiam, quibus olim Semi-pelagianis mixti & puri suam
tuebantur: nam mixti electionem Dei prædestinantis in
quadam naturali probitate, quæ in ipsis electis ad cre-
dendum erat adjuncta naturæ præditiis & prævisa fuerat
à Deo, fundant, ac eductum discerni à reprobis præde-
stinatis. Ita docent Remonstrantes in articulo Synoda-
libus art. 1. de prædestinat. ubi cum Socino fidei semen
in natura locant, quam naturalem vocant probitatem,
quæ est ratio eligendi. Puri autem admittunt omnino gra-
tiâ quadam communi, quæ sit in potestate voluntatis, &
ab ejus flexu motuque trahatur credendi initium, quod
à Deo prævisum, electionis fundamentum esse volunt, non
sine ea fieri contendunt. Sic Arminius in declarat. Sen-
tent. & responsione ad articulos sibi & Adriano Bor-
rao falso impositos &c. Addit paulo post: Diligen-
tissime lecto Arminio, comperi nusquam ipsum in nuda
natura initium illud fidei, quod omnino ad electionem
requirit, collocare: imò semper gratiam communem, &
quam veram vult esse ac supernaturalem gratiam, illud
suum initiale meritum communis. Unde tandem sic
concludit: Docent nos ergo novi Semi-pelagiani, quid
de antiquis illis sentiendum sit: nimirum aliquos om-
nem prorsus gratiam ab initio fidei & meriti removisse;
alios talem admisisse quæ cum communis esset, locum ad-
huc naturali merito relinquebat; illos à Socino, & Re-
monstrantibus hos ab Arminio suscitatos.

23 Obijcies primò: Innocentius X. in sua Con-
stitutione, ut falsam & hæreticam damnavit
hanc Janenitipropositionem: Semi-pelagianis ad-
mittebant prævenientis gratiæ necessitatem ad singulos
actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici,
quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset voluntas
humana resistere, vel obtemperare: Ergo falsum & er-
roneum est dicere, aliquos ex Semi-pelagianis
admisisse gratiam interiorem, etiam ad initium
fidei.

24 Respondeo primò, hanc propositionem à
Pontifice damnatam, ex duabus esse compo-
sitam, quæ conjunctione copulantur: ad falsita-
tem autem propositionis copulativæ satis esse,
quod una ex duabus quæ illam componunt sit
falsa; & consequenter ad censuræ Pontificiæ
veritatem sufficere secundam esse falsam, & hæ-
reticam. Prima verò, cum versetur circa questionem
facti, & objectum ejus sit humanum judicium, quod res
humana & occulta est, ad definitionem fidei non videtur
pertinere, inquit Macedo loco citato.

25 Respondeo secundò cum eodem Authori
etiam primam propositionem potuisse subijci
censuræ Pontificis: Primò quia peccat in subje-
cto collectivo, id quod omnes Semi-pelagiani
posita sentite dicat, cum tamen aliqui, ut osten-
dimus, fidei & bonæ voluntatis initium in me-
ra natura, omni gratiâ interiori destituta, polue-
runt: Secundo quia etiam peccat in prædicato,
cum ait prævenientem eos gratiam admisisse:
nam illa gratia quam aliqui Semi-pelagianis ad-
mittebant, non erat verè præveniens, sed comi-
tans tantum, ut supra diximus; quia gratia ver-
salis ad motum flexumque voluntatis, & ejus

A determinationem & motionem expectans,
præveniens recte dici non potest, sed comitans,
imò & subsequens, tanquam pedissequa volun-
tatis. Unde ait Prosper supra relatus: Nec consi-
derant (Semi-pelagianis) se gratiam Dei, quam co-
mitem non præviam humanorum voluntati esse meritorum
etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea, SECON-
DUM SVAM PHANTASIAM, non negant esse præ-
ventas.

Obijcies secundò: D. Prosper in Epistola ad
Augustinum referens Semi-pelagianorum sen-
tentiam, sic ait: Itaque quantum ad Deum per-
tinet, omnibus parata est vitæ æternæ: quantum au-
tem ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi, qui
Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ, merito cre-
dularum acceperint: Sed ly sponte crediderint, signi-
ficat voluntatem ut natura est, & omni gratiâ
destituta: Ergo Semi-pelagianis nullum pro ini-
tio fidei gratiæ interioris auxilium, admitte-
bant.

Respondeo primò, hoc argumentum solum
probare, aliquos Semi-pelagianos ita sentisse,
non tamen omnes; subindeque non militare
contra nostram sententiam, quæ faceret aliquos
ex Semi-pelagianis omnem prorsus gratiam ab
initio fidei removisse.

Respondeo secundò cum Francisco Macedo,
ly sponte crediderint, non excludere gratiæ suffi-
cientis seu cõcomitantis adiutorium: cum talis
gratia subdita sit voluntati, & ejus motum &
determinationem expectet: imò Augustinum
eâ phrase uti, cum loquitur de voluntate per gra-
tiam efficacem mota, contra Pelagium: sic enim
ait lib. 2. de peccat. meritis & remis. cap. 5. Ad-
jutorium noster Deus dicitur; nec adiuvare potest, nisi
qui aliquid sponte conatur. Hoc ergo termino Se-
mi-pelagianis apud Prosperum utebantur, quia
volebant illis fidei & bonæ voluntatis initium,
quæ admittebant, voluntatem incipere, & tra-
here ad se, sibi que subijcere gratiam; & quia pu-
tabant tam parvas esse hujus gratiæ vires, ut et-
iam si adesset, voluntati tamen operatio tribue-
retur, atque adeò sponte fieri diceretur, quod
cum illa tantum gratia fieret. Quare nihil est ab
hac D. Prosperi autoritate sententiæ nostræ ti-
merum, nec ab aliis quæ ex eadem Epistola
peti possent: nam hoc responso, seu clypeo op-
posito, repelluntur, imò & retorquentur omnia
eius Adversariorum.

Ex his intelliges quod quando Semi-pelagianis
dicebant apud Prosperum in Epistola ad Augu-
stinum: Removeri omnem industriam, tolli virtutes &
merita, & fatalem quandam necessitatem induci, si Dei
constitutio humanas præveniat voluntates, non inten-
debant quod constitutio, seu decretum divinæ
voluntatis, quæcumque gratiam internam
præparans, destrueret libertatem, sed loqueban-
tur de decreto gratiam efficacem, qualem Au-
gustinus in libro de correptione & gratia con-
tra Pelagianos docuerat, præparante: hanc enim
gratiam existimabant cum libero nostræ volun-
tatis arbitrio coherere non posse; utpote cum
à gratiâ subdita libero arbitrio quantum ad u-
sum & efficaciam, ejusque motionem & deter-
minationem expectante, nulla nisi ab homine
prorsus insano timeri possit umbra fati vel te-
nuissima, aut aliqua libertatis lætæ, vel diminu-
tio, ut de se patet.

ARTICULUS IV.

*Quam vim merendi tribuerint Semipelagiani initio fidei & bonæ voluntatis?
an de congruo tantum, an de
con digno?*

29 **C**ertum est Semipelagianos admisisse aliquam rationem meriti in fide, & aliis actibus, in quibus initium salutis constituiebant; ut patet ex verbis Hilarii Epistolæ ad Augustinum sapientius citatæ, afflicto tantis conveniens est asserere veritatem, ut cum prostratis annuntiatur obtinenda salutis occasio, eo merito quo voluerint, & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum. Et Prosper in Epistola ad eundem Augustinum dicit, ut supra vidimus eosdem affirmasse; Vitam æternam ab illis apprehendi qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint. Unde solum revocatur in dubium, quam vim merendi tribuerint illis fidei & bonæ voluntatis initiis, an de condigno vel solum de congruo?

30 In cujus difficultatis resolutione plures ex Rejectionibus asserunt, eos in illis fidei & bonæ voluntatis initiis, vim merendi non solum de congruo, sed etiam de condigno admisisse. Ita Ripaldus lib. 1. de ente supern. disp. 15. sect. 5. n. 16. & Egidius Conink disp. 4. de actibus superin. dub. 5. num. 88. & sequentibus.

Alii vero, ut Suarez prologom. §. cap. 6. dub. 7. Vazquez 1. p. disp. 89. cap. 5. Hecice 1. p. disp. 25. cap. 3. Alvarez lib. 1. de auxil. disp. 2. num. 27. & Joannes à S. Thoma tomo 2. in 1. p. disp. 3. existimant eos in huiusmodi fidei & bonæ voluntatis initiis vim tantum merendi de congruo posuissse. Quæ sententia longe probabilior est, & suadetur primo ex Cassiano Semipelagianorum Coryphæo, qui lib. 1. de institutis renuntiantium cap. 14. sic habet: Dicitur secundum Salvatoris sententiam dari quidem peccantibus, & sperari pulsantibus, & à querentibus inveniri; sed petitionem, & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei quod petimus dederit, vel aperuerit, cum pulsamus, vel quod querimus fecerit inveniri: præterea enim, occasione sibi tantum à nobis bona voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda. Et Collat. 13. cap. 13. Non inquit, videtur rationabile Dei munificentiæ largiri, nisi nimirum per acceptionem petitionum ad eam (gratiæ suam) sub colore cuiusdam desiderii ac laboris impetiri: ut nihilominus gratia Dei semper gratuita perseveret, dum exigitur quibusdā parvisque conatibus tantam immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona, inestimabili tribuit largitate. Quibus locis merentium tantum imperfectum & congruum (quod & impetratorium appellari solet) tribuitur actibus illis imperfectis, qui fidem perfectam & justificationem præcedunt, & meritum perfectum seu de condigno ab illis excludit.

31 Idem docebat Faustus, alter Semipelagianorum Antesignanus: nam ut refert Gennadius in ejus vita, dicere solebat, Quicquid libertas arbitrii pro labore pietatis mercedis acquisierit, non esse proprie meritum sed gratia donum. Unde in Epistola ad Lucidum hæc scribit: Quid de manu Domini susceperimus donum pronuntians esse, non pretium, scientes laboris ipsius fructum, non rem esse, non meritum.

32 Suadetur secundo eadem sententia ex Hila-

rio in Epistola ad Augustinum, ferè initio, ubi Massilienses dicunt, Non nega gratiam, si dicatur talis voluntas præcedere, quæ tantum meritum quærat, non autem quidquam ipsa jam valeat.

33 Tertio probari potest ex Synodo Arausica, quæ illum Semipelagianorum errorem proscutibens, quo actibus imperfectis, fidem perfectam & justificationem præcedentibus, vim merendi gratiam tribuebant, sic ait: Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus nobis misericordiam conferri dicit, &c. Quibus verbis Concilium aperte declarat, Semipelagianos non docuisse, gratiam ex iustitia dari credentibus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus, sed solum ex misericordia; nec per consequens ex aliquo merito de condigno, sed tantum de congruo. Unde tale Concilium nunquam eos reprehendit, quod operibus naturalibus vim merendi de condigno tribuerent, sed tantum quod facerent gratiam pedisse quam naturæ.

34 Ad id quod, meritum de congruo sufficiebat principali Semipelagianorum intento, amolendi scilicet à Deo vitiosam acceptionem personarum, quam incurere existimabant, si dona suæ gratiæ inertibus, & nihil ex virtutibus naturæ agentibus aut conatibus daret, & ea volentibus, desiderantibus, & pulsantibus non concederet. Cur ergo illam magnifice de naturæ, & de arbitrii libertate sensissent, ut operibus naturalibus vim merendi gratiam de condigno tribuerent? præsertim cum non essent inimici gratiæ divinæ, sicut Pelagiani, sed solum vellent solvere difficultates, quæ ex Augustini doctrina, in libro de correptione & gratia tradita, emergabant, & quæ ipsis videbantur insuperabiles, nisi talis doctrina benigno aliquo temperamento emollesceret.

35 Confirmatur Semipelagiani bonis operibus naturalibus minus meriti, respectu gratiæ, haud dubiè concedebant, ob diversitatem ordinis, quam bonis operibus gratiæ informatis, respectu gloriæ. Ergo cum istis meritum de condigno tribuerent, illis non nisi meritum de congruo concedebant.

36 Dices: D. Prosper contra Collatorem cap. 16. affirmat ex Semipelagianorum sententia gratiam reddi operibus naturalibus ut debitam, non vero conferri ut donum: Ad hoc non potest dici de merito de congruo, sed tantum de merito de condigno: Ergo Semipelagiani operibus naturalibus vim merendi de condigno primam gratiam tribuebant. Unde etiam Augustinus de prædestinatione Sanctorum cap. 2. initio, dicit eos non recessisse ab illa sententia Pelagii, damnata in Concilio Palæstino, quæ assererat gratiam secundum merita nostra dari.

37 Respondeo D. Proserum solum velle, ex Semipelagianorum sententia gratiam reddi operibus naturalibus, ut debitum ex quadam decencia & congruitate, non vero ut debitum ex stricta & rigorosa iustitia, quale ex merito perfecto & condigno resultat. Unde Faustus supra relatus dicebat, nostri laborum fructum, efficiunt esse, non meritum; & Cassianus Deum dare gratiam, sub colore tantum cuiusdam desiderii & laboris. Quæ verba quandam solum congruitatem & decenciam, non vero strictum & rigorosum debitum significant, ut de se patet.

Ad Augustinum dicendum est, ipsam solum velle quod Semipelagiani eareus non recedebat à Pelagio, quia veram rationem gratiæ desinebant

bant, sicut Pelagius, eo ipso quod dicebant, gratiam intuitu & occasione operum naturalium dactam ut ait Apostolus ad Roman. 11. Si gratia jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia: nequaquam verò intendere quod Semipelagiani, eandem rationem meriti, seu eandem vim meritoriam de condigno, illi verò tantum de congruo, ut ostensum est. Imò Pelagiani tantopere merita illa humana gratiam præcedentia extollebant, ut dicerent, Christum etiam per illa meruisse fieri Deum, seu potius illum inhabitantem in se habere. Unde Prosper in epitaphio hæresis Pelagianæ & Nestorianæ ait, quod Pelagius Nestorianismum, qui Deum atque hominem in Christo dividit, præformavit. Videtur autem in tam fedam errorem lapsus, ut effugeret vim hujus argumenti, quo ab Augustino urgebatur libro de prædestinatione Sanctorum cap. 15. Respondetur quæso, ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitatem personæ assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? Quod ejus bonum qualecumque præcessit &c.

ARTICULUS V.

Qui fuerint Semipelagianæ hæresis Authores, vel sectatores præcipui?

Ad complementum hujus disputationis, & perfectam Semipelagianæ hæresis intelligentiam, bre viter hic declarandum est, quinam fuerint ejus Authores vel sectatores præcipui.

§. I.

De Vitali Carthaginensi.

³⁹ Pelagiani, qui teste Augustino libro 2. contra duas Epist. Pelag. cap. 5. 6 & 8. dicebant Deum non inspirare nobis boni & imperfecti operis initium & cupiditatem, nec reluctanti cordi studium virtutis inmittere, ne Deus diceretur acceptor personarum, viam aperuerunt, & occasionem Massiliensibus suam hæresim publicandi dederunt. Sed ante ipsos Vitalis ille Carthaginensis, ad quem D. Augustinus scripsit Epistolam 107. videtur Semipelagianismum in Africa inchoasse: si quidem aiebat initium fidei ex libero arbitrio esse, non ex motione gratiæ, neque esse donum Dei, sed esse ex nobis, ut in eadem Epistola Augustinus declarat, his verbis: Si ea quæ de te audio vera sint, initium fidei, ut etiam est initium bonæ, hoc est piæ voluntatis, non vobis esse donum Dei, sed ex nobis nos habere contendit ut credere incipiamus. cetera autem religiosa vitæ bona Deum per gratiam suam, jam ex seipsum petentibus, querentibus, pulsantibus, donare consensit. Ecce quomodo Vitalis sola initia fidei, & bonæ voluntatis dicebat esse ex nobis, cetera verò opera ex gratia Dei. Quem errorem eleganter ac nervosè ibidem confutat S. Doctor argumento desumpto ex orationibus fidelium qui orant Deum ut infidelium mentes ad fidem convertat, & faciat eos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes; & gratias ei agant, cum illos ad fidem convertit: Inaniter (inquit) & persuasorie potius quam veraciter pro eis, ut doctrinam adversantur credendo consentiant; Deo

A standimus preces si ad ejus non pertinet gratiam, convertere ad fidem suam ipsi fidei contrarias hominum voluntates. Inaniter etiam & persuasorie potius quam veraciter magnas cum exultatione agimus Deo gratias, quando aliqui eorum credunt, se hoc in eis ipse non facit. Non fallamus homines: nam Deum fallere non valeamus. Proinde non oramus Deum, sed orate nos fingimus, si nos ipsi non illum credimus facere quod agimus. Proinde non gratias Deo agimus, sed nos agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsum facere non putamus. Labia dolosa, si in hominum quibusque sermonibus sunt, saltem in orationibus non sint. Absit, ut quod facere Deum rogamus, oribus & vocibus nostris, eum facere negemus cordibus nostris; & quod est gratias, ad alios etiam decipiendos, hoc non taceamus disputationibus nostris; & dum volumus quod homines defendere liberum arbitrium, apud Deum perdamus orationis auxilium, & gratiarum actionem non habeamus veram, dum veram non agnoscimus gratiam. Si verè volumus defendere liberum arbitrium, non oppugnemus unde fit liberum: nam qui oppugnat gratiam, qua nostrum, ad declinandum à malo, & faciendum bonum, liberatur arbitrium, ipse arbitrium suum adhuc vult esse captivum.

Advertendum autem est, quod quando Vitalis dicebat, initium fidei & bonæ voluntatis ex libero arbitrio esse, non verò ex motione gratiæ, non excludebat motum gratiæ suadentis, & moraliter excitantis, sed tantum motum ejus physicam & applicativam; dicebat enim apud Augustinum in eadem Epistola hominem posse Dei suasionem præcedente, consequente consensione, libere naturali credere. Quod non leve argumentum est. Omnes Semipelagianos omnem præcedens gratiam internam ab initio fidei non remississe, ut supra docuimus.

§. II.

De Cassiano.

Ioannes Cassianus, Chrysostomi primum ⁴⁰ Diaconus, deinde apud Massiliam in Gallia Presbyter; qui floruit anno 440. & degebat Massiliæ tempore, quo occasione libri sancti Augustini de correptione & gratia, exorta est apud Massilienses magna illa turbatio, cujus supra articulo primo meminimus; fuit unus ex præcipuis Semipelagianæ hæresis sectatoribus: nam Collat. 13. capite 7. sic ait: Dei benignitas, cum bonæ voluntatis in nobis quantumcunque scintillam emicuisse perspexerit, vel quam ipse tanquam de duræ glacie nostri cordis excusserit, conservet eam & exsuscitet. Et capite octavo. Cum in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis in se habuerit, illuminat eam, confestim, atque confortat, & incitat ad salutem incrementum tribuens ei quam vel ipse plantavit, vel nostro conatu viderit emersisse. Item capite nono in fine hæc scribit: Cum voluerit quis, sanitatem perfruitur, aut de agri tudinis morbo pro arbitrij sui desiderio liberatur. Quid autem prodest sanitatis gratiam concepisse, nisi Dominus, qui vix ipsius suum tribuit, etiam vigorem acolumit sua imperat. Quæ verba sanctus Prosper libro contra Collatorem capite octavo impugnans ait: Docet ergo non posse hominem per semetipsum apprehendere sanitatem, sed habere eum à semetipso desiderium sanitatis, & sua tantum sponte venire ad medicum, non etiam hoc ipsum medicum esse quod veniat.

Item idem Cassianus eadem Collatione decima tertia duo statuit hominum genera, quorum aliqui fidem & bonæ voluntatis principia à Deo accipiunt, alii verò à natu-

za; illi impulsu gratiæ ad salutem trahuntur, isti voluntariè & sponte currunt; & nunc his, quoc illis Scripturarum testimonia applicent, quæ vel libertatem hominis asserunt, vel Dei gratiam commendant. Deinde eò usque Pelagianus est, ut non sola bonarum voluntatum initia, sed etiam admirabilem Zachari, Censurionis, & Lactonius fidem, simul cum perfectissima patientia Job, naturæ virtutibus attribuat: Sed neque in hac neque in illa opinione diu persistit, ut colligi potest tum ex ipso Cassiano, tum ex Divo Prospero, & Hilario, qui vacillasse Massilienses, & subinde mutasse suas opiniones, testantur; quod nihil occurreret ubi mens vaga & egans conquiesceret. Unde Prosper libro contra Collatorem capite quarto suam ei exprobat inconstantiam, & dicit eum, definitionis suæ oblitum, eò à sententia defecisse. Quis igitur Cassiani defensionem suscipiat, quis ejus doctrinam approbet, quis fidei Catholice consonam asserat; Ne mo, opinor, nisi Pelagiano habitu infectus sit, & Gennadium imitetur, dicentem libro de viris illustribus: *Legi librum Prosperi in personam Cassiani, sub perditâ Collatoris; quæ Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamar vociva.*

Malè ergo Henricus Cuius annot. ad cap. 12. de instit. nonnubi Cassianus ait, nostrum esse bonæ voluntatis occasionem Deo præbere, ut sua munera largiatur, excusat eum, quasi loquatur de hominibus jam fidelibus, qui fide & auxilio gratiæ adjuvati, Deo exhibent occasionem ulteriorum donorum. Nam contrarium patet ex contextu capitis secundi & sequentium.

Non valet etiam quoddam Author annot. ad cap. 8. Collationis 13. ait, nempe in eo quod capite hæreticam doctrinam contineri; at eam à Cassiano non doceri, sed solum ex Charemonne Abbate referri. Non valet, inquam, nam repugnat D. Prosper contra Collatorem cap. 2. ubi ait: *Cassianum induisse quemdam sacerdotis ordinis abbatem, de gratia Dei & libero arbitrio dissentientem, cuius se ostendit per omnia probasse ac suscepisse sententiam.*

Item non rectè Petrus Ciaconius annos. ad eandem Collationem 13. Cassianum ab errore purgat, dicendo eum non loqui de dispositione proxima ad gratiam, sed tantum de remota, dum docet hominem ex virtutibus naturæ posse se disponere ad gratiam. Nam præterquam quod erroneum & Semipelagianum est, liberi arbitrii virtutibus tribuere dispositionem remotam ad gratiam, ex contextu Cassiani liquet, eum sibi arbitrii virtutibus adscribere proximam ad gratiam dispositionem.

Advertendum tamen est, quod licet Cassianus in materia de gratia & libero arbitrio erraverit, non fuit tamen hæreticus: quia doctrina Semipelagianorum nondum erat ab Ecclesia damnata, ut in fine libri contra Collatorem monet D. Prosper. De quo videri possunt Baronius ad annum 430. num. 27. & Ado Viennensis in Chronico anno 425.

§. III.

De Faustio Regiensi.

45 Faustus ex Abbate Monasterii Lirinensis Regii, quæ Galliarum urbs est, Episcopus factus, floruit ad annum 480. medio tempore inter Prosperi & Fulgentii, ille Pelagium damnare,

A ejusque errores refellere videri volens, revera Pelagio favisse, & Catholicam Augustini de gratia & prædestinatione sententiam refutasse compertus est. Scriptis enim omnium Semipelagianorum astutissimus duos libros de gratia & libero arbitrio, qui licet è ipse spectare videantur, ut simul cum gratia humanum laborem ad operantiam salutem desiderari ostendatur, hoc ipsum tamen ita demonstrat, ut efficacia gratiæ, & prædestinationis gratuita, omnino evitentur, hæresisque Pelagiana, detractâ larvâ, prodeat in medium.

B Eius astutias sustulit in Africa sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, septem libris, de quibus Isidorus libro de viris illustribus capite decimo quarto ait: *Legimus de gratia Dei & libero arbitrio Fulgentii libros septem, Faustio Gallia Regiensi urbis Episcopo, Pelagianæ pravitate consentienti, respondens, binitur ejus profundam destruisse calliditatem.*

Contra eundem Faustum disertissime scripsit Avitus Viennensis Episcopus, cujus meminit ejusdem Ecclesiæ Episcopus Ado, in Chronico, anno Domini quadringentesimo nonagesimo secundo, cum de Faustio agit, his verbis: *Faustus ex Abbate Lirinensis Monasterii, apud Regium Galliarum Episcopus factus, Pelagianum dogma destruere conatus, in errorem labitur; unde qui ejus sensus in hac parte catholice prædicant (sicut Gennadius de illustribus viris scribens) omnino errant. Ita enim liberum arbitrium tam Augustinus quam ceteri Catholici in Ecclesia Dei docent, ut illuminatio, virtus, & salus illi à Christo, & per Christum, & cum Christo sit: Faustus vero ista liberum arbitrium docere conatur, ut illuminatio ejus, virtus, & salus, non à Christo sed à natura sit. Contra hunc scribit lucidissima fide Avitus Viennensis Episcopus, ejus redarguens errorem, similiter & Ioannes vir equiditus, Antiochenus Presbyter.*

Similiter etiam Petrus Diaconus libro de incarnatione & gratia, qui extat inter opera Fulgentii capite ultimo, anathematizat libros Faustii Galliarum Episcopi, quia humano labori subiungit gratiæ adiutorium. Præ aliis verò Joannes Maxentius Scythæ monachus, qui vixit ad annum 520. tempore sancti Hormisdæ Papæ, & cujus opera extant tomo quarto Bibliothecæ Patrum, Faustii libros de gratia solvit, in responsione ad Epistolam dicti Hormisdæ ad Possessorem Africanum Episcopum: De quo Baronius anno 520. numero 22. Unde prudens & notari digna est hujus pissimi & doctissimi Cardinalis ad notitiam, tomo sexto anno Domini 490. ubi sic ait: *Cum igitur Faustii sententia ubique ab Ecclesia Catholica fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores insurgunt, ut eos confutent, à sancti Augustini sententia de prædestinatione recedunt, cum alioqui arma non desint, quibus hæretici prostigantur.*

§. IV.

De Gennadio.

Gennadius Massiliensis Presbyter, qui vixit tempore Gelasii Papæ ad annum 490. Semipelagianis adhæsit, & de ipsorum secta fuisse creditur: siquidem libro de viris illustribus Cassianum & Faustum laudat, eorumque de gratia sententiam, Prosperi doctrinam anteponit, Rufinum Aquileiensem Presbyterum, Pelagii Præcursores, ac Pelagianæ hæresis Architectum (quo

bu secundum auctoritatem & admonitionem Sedis Apostolicæ, iustum & rationabile visum est, ut pauca capitula ab Apostolica nobis Sede transmissa, quæ ab antiquis Patribus de certis scripturarum voluminibus in hac præcipue causa collata sunt, ad docendos eos qui aliter quam oportet sentiunt, ab omnibus observanda præferre, & manibus nostris subscribere deberemus. Quibus le&is, sequentes Canones, ad proscribendos Semipelagianorum errores, & veritatem Catholicam confirmandam, condiderunt.

CANON I.

De gratia & libero arbitrio.

55 Si quis per offensam prævaricationis Adæ non totum, id est, secundum corpus & animam, in deterius dicit hominem commutatum, sed animæ libertate illasâ durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagii errore deceptus, adversatur Scripturæ dicenti (Ezechielis 18.) Anima qua peccaverit, ipsa morietur. Et Rom. 6. Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obedientiam, servi estis eius cui obeditis? Et (2. Petri 2.) A quo quis superatur, eius & servus addicitur.

CANON II.

Quod prævaricatio Adæ omnes infecerit.

56 Si quis soli Adæ prævaricationem suam, non & ejus propagini asserit nocuisse, aut certe mortem tantum corporis (quæ pena peccati est, non autem & peccatum quod mors est anima) per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur, injustitiam Deo dabit, contradicens Apostolo dicenti (Rom. 5.) Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt.

CANON III.

De gratia Dei.

57 Si quis invocatione humanâ gratiam Dei dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur à nobis, contradicit Isaia Prophetæ (cap. 64.) vel Apostolo idem dicenti (Roman. 10.) Inventus sum à non quærentibus me, palam apparui hiis qui me non interrogabant.

CANON IV.

De purgatione peccati.

58 Si quis ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem & operationem in nobis fieri confiteatur, resistit ipsi Spiritui sancto, per Salomonem dicenti (Proverb. 8.) Preparatur voluntas à Domino, & Apostolo salubriter prædicanti (Philipp. 2.) Deus est, qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate.

CANON V.

Quod ad fidem & regenerationem baptismati per gratia domini perveniamus.

59 Si quis, sicut augmentum, ita etiam initium fi-

A dei, ipsumque credulitatis affectum quo in eum credimus qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismatis pervenimus, non per gratia donum, id est, per inspirationem Spiritus sancti corrigenstem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicit à postolicis dogmatibus adversarius approbatur, beato Paulo dicente (Philip. 8.) Confidimus quia qui cepit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri Iesu Christi. Et illud (ibidem) Vobis datum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. Et (Ephes. 2.) Gratia salvus factus est per fidem, non ex vobis, Dei enim donum est. Qui enim tandem quâ in Deum credimus, dicunt esse naturalem, omnes eos qui ab Ecclesia Christi alieni sunt, quodammodo fideles esse definiunt.

CANON VI.

Quod gratia Dei sumus id quod sumus.

Si quis sine gratia Dei, credentibus, volentibus, desiderantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quærentibus, pulsantibus nobis, misericordiam dicit conferri divinitus, non autem ut credamus, velimus, vel hæc omnia sicut oportet, agere valeamus, per infusionem & inspirationem sancti Spiritus in nobis fieri confiteatur, & aut humilitati, aut obedientiæ humanæ subjungit gratia adiutorium, nec ut obedientes & humiles simus, ipsius gratia donum esse contentit, resistit Apostolo dicenti (1. Cor. 4.) Quid habes quod non accepisti? Et (ibidem cap. 15.) Gratia Dei sum id quod sum.

CANON VII.

Quod non sumus idonei cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis.

Si quis per naturæ vigorem bonum aliquid quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare præexpedit, aut eligere, sive salutari, id est, Evangelicæ prædicationi consentire posse confirmat, atque illuminatione & inspiratione Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo & credendo veritati, hæretico fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis (Joan. 15.) Sine me nihil potestis facere. Et illud Apostoli (2. Cor. 3.) Non quod idonei sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

CANON VIII.

Nemo per semetipsum salutis æternæ mysterium potest conquistare.

Si quis alios misericordia, alios vero per liberum arbitrium (quod in omnibus qui de prævaricatione primi hominis nati sunt, constat esse vitiatum) ad Gratiam baptismi posse venire contendit, à recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit cinctum, aut certe ita laxum putat, ut tamen quidam valeant sine revelatione Dei mysterium salutis æternæ per semetipsos conquistare. Quod quàm sit contrarium, imple Dominus (Joan. 6.) probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur, nisi qui Pater attraxerit. Sicut & Petrus dicit (Matth. 16.)

Bea

DE HÆRESI PELAGIANA.

Beatus et Simon Barjona, quia caro & sanguis non re-
velavit tibi, sed Pater meus qui in celis est. Et Aposto-
lus (1. Cor. 12.) Nemo potest dicere Dominum Iesum
Christum, nisi in Spiritu sancto.

CANON IX.

De adiutorio Dei.

- 61 Divini est muneris, cum & rectè cogitamus,
& pedes nostros à falsitate & in iustitia tenemus.
Quoties enim bona agimus, Deus in nobis at-
que nobiscum, ut operemur, operatur.

CANON X.

De eodem.

- 64 Adjutorium Dei etiam renatis ac sanctis sem-
per est implorandum, ut ad finem bonum per-
venire, vel in bono possint opere perdurare.

CANON XI.

De obligatione votorum.

- 65 Nemo quidquam Domino rectè voverit, nisi
ab illo acceperit, sicut legitur (1. Par. 29.) Quæ de
manu tua accepimus, dāmus tibi.

CANON XII.

Quales nos diligit Deus.

- 66 Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ip-
sius dono, non quales sumus nostro merito.

CANON XIII.

De reparatione liberi arbitrii.

- 67 Arbitrium voluntatis in primo homine infir-
matum, nisi per gratiam baptismi non potest re-
parari, quod amissum, nisi à quo potuit dari, non
potest reddi. Unde ipsa veritas dicit (Joan. 8.) Si
vos Filii liberi averit, tunc verè liberi eritis.

CANON XIV.

De misericordia Dei.

- 68 Nullus miser de quantacumque miseria libe-
ratur, nisi qui Dei misericordia prævenitur, sicut
dicit Psalmista (Psalm. 8.) Circa anticipet nos misericor-
dia tua Domine. Et illud (Psalm. 8.) Deus Deus meus mi-
sericordia eius præveniet me.

CANON XV.

De mutatione præparationis Adæ.

- 69 Ab eo quod formavit Deus mutatur Adam,
sed in peius per iniquitatem suam: ab eo quod
operata est iniquitas mutatur fidelis, sed in me-
lius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio fuit præ-
parationis primi, hæc secundum Psalmistam
(Psalm. 76.) mutatio dextera Excelsi.

CANON XVI.

Quod nemo gloriatur de substantia sua.

- 70 Nemo ex eo quod videtur habere, gloriatur,
tāquam non acceperit, aut idē se putet acce-
pisse, quia licet extinsecus, vel ut legeretur, ap-
paruit, vel ut audiretur, insonuit. Nam sicut Apo-
tomus 47.

A Rolus dicit (Gal. 2.) Si per legem iustitia, ergo Chris-
tus gratis mortuus est. Porro autem si non gratis
mortuus est, Ascendens in altum, captivam du-
xit captivitatem, & dedit dona hominibus. Inde
habet, quicumque habet. Quisquis autem inde
se habere negat, aut verè non habet, aut quod
habet, auferetur ab eo.

CANON XVII.

De fortitudine Christiana.

Fortitudinem Gentilium, mundana cupidi-
tas, fortitudinem Christianorum, Dei charitas
facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per
voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum,
qui datus est nobis, nullis meritis gratiam præ-
venientibus.

CANON XVIII.

De mercede boni operis.

Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed
gratia quæ non debetur, præcedit, ut fiant.

CANON XIX.

Reminem nisi in se habente Deo separari.

C Natura humana, etiam si in illa integritate in
qua est condita, permaneret, nullo modo se ip-
sam, Creatore suo non adjuvante, servaret. Un-
de eadē sine gratia Dei salutem non possit cultor-
dire quam accipit, quomodo sine Dei gratia
potest reparare quod perdidit?

CANON XX.

Nihil boni hominem posse sine Deo.

Multa in homine bona fiunt, quæ non facit
homo. Nulla verò facit homo bona, quæ non
Deus præstet, ut faciat homo.

CANON XXI.

De natura & gratia.

Sicut eis qui volentes in lege justificari & à
gratia exciderunt, verissimè dicit Apostolus
(Gal. 2.) Si ex lege iustitia est, ergo Christus gratis mor-
uus est: sic & his, qui gratiam quam commendat
& percipit fides Christi, putant esse naturam,
verissimè dicitur, si ex natura iustitia, ergo Chris-
tus gratis mortuus est: jam hic enim erat lex, &
non justificabat; jam hic erat & natura, & non
justificabat. Ideo Christus non gratis mortuus est
ut & lex per illum impleteretur, qui dixit (Matt. 5.)
Non veni legem solvere, sed adimplere: & natura per
Adam perditā, per illum repararetur, qui dixit
(Luc. 19.) venisse se quærere & salutare quod pe-
tierat.

CANON XXII.

De his quæ hominum propria sunt.

Nemo habet de suo, nisi mendacium & pec-
catum. Si quid autem habet homo veritatis ac-
que iustitiæ, ab illo fonte est, quem debemus siti-
re in hac eremo, ut ex eo quasi guttis quibuldam
irrorati, non deficiamus in via.

CANON XXIII.

De voluntate Dei & hominis.

Suam voluntatem homines faciunt, non Dei,
quan-

quando id agunt quod volunt, ut divinae serviant voluntati, quamvis volentes agant quod agunt, illius tamen voluntas est, à quo preparatur & juberetur quod volunt.

CANON XXIV.

De palmitibus vitæ.

78 Ita sunt in vite palmites, ut vitæ nihil conferant, sed inde accipiant unde vivant. Sic quippe vitis est in palmitibus, ut vitale æmentum subministret eis. Ac per hoc & manentem in se habere Christum & manere in Christo, Discipulis prodest, & non Christo. Nam præciso palmite potest de vivâ radice alius pullulare. Qui autem præcisus est, non potest sine radice vivere.

CANON XXV.

De dilectione quâ diligimus Deum.

79 Profusus donum Dei est diligere Deum. Ipse ut diligatur, dedit, qui non dilectus dilexit. Displacentes amari sumus, ut fieret in nobis unde placeremus. Diffundit enim charitatem in cordibus nostris Spiritus Patris & Filii, quem cum Patre amamus & Filio. Ac sic secundum scriptas sanctarum Scripturarum sententias vel antiquorum Patrum definitiones, hoc Deo propitiante & prædicare debemus & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatam & attenuatam fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est, possit, nisi gratia cum & misericordia divina præveniat. Unde Abel iustus, & Noë, & Abraham, & Isaac, & Jacob, omnique antiquorum sanctorum multitudini, illam præclaram fidem, quam in ipsorum laudem prædicat Apostolus Paulus (Heb. xi.) non per bonum naturæ, quod prius in Adam datum fuerat, sed per gratiam Dei credimus fuisse collatam: quam gratiam, etiam post adventum Domini, omnibus qui baptizari desiderant, non in libero arbitrio habere, sed in Christi novimus simul & credimus largitate conferri, secundum illud quod jam supra dictum est, & prædicat Paulus Apostolus (Philipp. i.) *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatur, sed etiam ut pro illo patiamini.*

A Et illud (Ephes. 2.) *Deus qui capit in vobis bonum operis, perficiet usque in diem Domini nostri.* Et illud (1. Timoth. 1.) *Gratiâ salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est.* Et quod de seipso ait Apostolus: *Misericordiam consecutus sum, ut fidelis essem.* Non dixit, quia eram, sed ut essem. Et illud (1. Cor. 4.) *Quid habes quod non accepisti?* Et illud (Jacobi 1.) *Omne datum bonum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens a Patre luminum.* Et illud (Joan. 3.) *Nemo habet quidquam boni, nisi illud illi datum fuerit de super.* Innumerable sunt sanctarum Scripturarum testimonia, quæ possint ad probandam gratiam proferri, sed brevitas studio prætermittenda sunt: quia & revera cui pauca non sufficiunt, plura non proderunt. Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod acceptâ per baptismum gratiâ, omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quæ ad salutem pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere. Aliquos verò ad malum divinâ potestate prædestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam, si sunt qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus. Hoc etiam salubriter profiteamur & credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamus, sed ipse nobis, nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat, ut & baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post baptismum cum ipsius adiutorio, ea quæ sibi sunt placita, implere possimus. Unde manifestissime credendum est, quod & illius Latronis quem Dominus ad Paradisi patriam revocavit, & Cornelii Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, & Zachariæ, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illam admirabilis fides, non fuit de natura, sed divina largitatis donum.

D Agendum hic esset de erroribus Lutherano- 80 rum & Calvinistarum in materia de gratiâ & libero arbitrio. Sed de hoc fusè egimus in Apologia Thomistarum, Tractatu de scientiâ Dei inserta: ibi enim præcipua Lutherano- & Calvinistarum dogmata exposuimus, & quam magnum chaos inter Calvinistarum & Thomistarum doctrinam firmiter sit, ibidem ostendimus. Unde ad hunc Tractatum Lectorem remissimus, ut ibi perspicue videre possit, quam leviter & inconsideratè, Recentiores quidam Calvinismus aut Iansenismus Thomistis assingant.

